

Biologisk mangfold i Nesodden kommune

Harald Bratli

Biologisk mangfold i Nesodden kommune

Harald Bratli

Norsk institutt for jord- og skogkartlegging, Ås 2003
NIJOS rapport 03/2003
ISBN: 82-7464-306-2

Tittel:	Biologisk mangfold i Nesodden kommune		NIJOS nummer: 03/2003
Forfatter:	Harald Bratli		ISBN nummer: 82-7464-306-2
Oppdragsgiver:	Nesodden kommune		Dato: 06.03.2003
Fagområde:	Biologisk mangfold		Sidetall: 81
<p>Utdrag: Kartlegging av biologisk mangfold er foretatt i Nesodden kommune. Til sammen 107 lokaliteter er kartfestet og beskrevet, fordelt på 12 ulike naturtyper. Flest lokaliteter ble registrert i naturtypene dammer, rik edelløvskog og kalkrike enger. Lokalitetenes naturverdi er vurdert. Til sammen 31 lokaliteter er gitt verdien svært viktig, 33 er rangert som viktige, mens 43 har lokal verdi. En høy andel dammer ble vurdert som svært viktige. En oversikt over kjente forekomster med truede og sjeldne arter er også gitt.</p>			
<p>Abstract: In the present study a survey of important areas for biodiversity have been performed in the municipality Nesodden, southern Norway. A total of 107 localities were recorded in 12 different habitat types. Most of them were found in ponds and in the cultural landscape, but also deciduous forest are important. The localities were assigned a value as nationally important (31 localities), regionally important (33 localities) and locally important (43 localities). Among the nationally important localities most were ponds. A list of nationally red-listed species occurring in the area is also given.</p>			
Andre NIJOS publikasjoner fra prosjektet:			
Emneord: Kartlegging av biologisk mangfold Rødlistede arter Naturtypekartlegging	Keywords: Biodiversity survey Redlisted species Habitat mapping	Ansvarlig underskrift: Odd Eilertsen (sign.)	Pris kr.: kr. 215,-
<p>Utgiver: Norsk institutt for jord- og skogkartlegging Postboks 115, 1430 Ås Tlf.: 64949700 Faks: 64949786 e-mail: nijos@nijos.no</p>			

Forord

I perioden 2000 til 2002 utførte Norsk institutt for jord- og skogkartlegging (Nijos) kartlegging av biologisk mangfold i Nesodden kommune. Undersøkelsen ble foretatt på oppdrag av Nesodden kommune, som også har finansiert arbeidet. Kartleggingen er en del av det statlige program for kartlegging av biologisk mangfold i alle landets kommuner og er foretatt etter retningslinjer beskrevet i Direktoratet for naturforvaltning sin håndbok nummer 13, "Kartlegging av naturtyper - verdsetting av biologisk mangfold ". Ansvarlig for arbeidet har vært Harald Bratli. Kontaktpersoner i Nesodden kommune har vært miljøvernrådgiver Jan Brede Falkevik og Ellen Lien. Professor Reidar Elven og 1. konservator Einar Timdal ved Botanisk museum, Universitetet i Oslo har vært behjelpelig med kontrollbestemmelse av henholdsvis karplanter og lav.

Sammendrag

Kartlegging av biologisk mangfold i Nesodden kommune er foretatt etter retningslinjer beskrevet i Direktoratet for naturforvaltning (DN) sin håndbok 13, "Kartlegging av naturtyper - verdsetting av biologisk mangfold". Arbeidet har vært oppdelt i fire hoveddeler, (1) innsamling og systematisering av tidligere kjent informasjon om biologisk mangfold i kommunen, (2) supplerende feltregistreringer og kvalitetssikring av eldre informasjon, (3) bearbeiding og verdsetting av informasjonen og (4) framstilling av digitalt biologisk mangfoldkart og database.

En del informasjon finnes fra før i kommunen og mye arbeid har gått med til i å sammenstille, kvalitetssikre og digitalisere denne. Informasjonen ble overført til digital form etter formater beskrevet i DN-håndbok 13. Digitalt kart over registrerte områder i målestokk 1:5000 og oversiktskart i målestokk 1:60000 ble også produsert. Kartene er basert på digitalt markslagskart (DMK), som er den digitaliserte markslagsinformasjonen i Økonomisk kartverk. Denne informasjonen er omgruppert til hovedgrupper som visualiserer hovedvariasjonen i naturforholdene.

Under feltarbeidet ble også potensielle lokaliteter ettersøkt. Strandnære deler av kommunen ble prioritert, men feltbefaring er utført spredt over hele kommunen. Til sammen 107 lokaliteter ble avgrenset på kart og beskrevet. Hver lokalitet ble inntegnet på kart i målestokk 1:5000 og beskrevet. Relevante opplysninger var blant annet naturtype, vegetasjon, artsforekomster, arealtilstand og forekomst av spesielle elementer som antas å være viktig for det biologiske mangfoldet. I fra før kjente lokaliteter var det i en del tilfeller behov for mer presis avgrensning på kart og supplerende beskrivelser av naturforhold. Under bearbeidingen ble hver lokalitet gitt verdien svært viktig, viktig eller lokalt viktig i henhold til DN-håndbok 13.

En del godt undersøkte lokaliteter ble ikke besøkt i denne undersøkelsen. Det gjelder blant annet en del lokaliteter fra verneplaner og noen av kalkøyene i Oslofjorden. Til sammen ble 12 ulike naturtyper fra DN-håndboka registrert. Flest lokaliteter fantes i dammer, men rik edelløvsskog og kalkrike enger er også godt representert. Ingen myrlokaliteter er så langt avgrenset. Også kyst og havstrand og rasmark og berg har relativt få forekomster i kommunen. Til sammen 31 lokaliteter ble gitt verdien svært viktig, mens 33 ble gitt verdien viktig, og 43 lokaliteter lokalt viktig. Det var en relativt stor andel dammer og kalkrike enger med verdien svært viktig.

Kartleggingen er ikke en totalkartlegging av biologisk mangfold i kommunen. Det kan finnes andre områder i Nesodden som er viktige, men som ikke er kartlagt i denne undersøkelsen. Selv om lokalitetene er rangert etter verdi, må det også presiseres at dette ikke innebærer at de med lavest verdi ikke er viktige. Samtlige lokaliteter er viktige for det biologiske mangfoldet og verdsettingen må ikke brukes som en prioritetsliste.

Innhold

INNLEDNING	7
OMRÅDEBESKRIVELSE.....	8
OMRÅDEBESKRIVELSE.....	9
METODE	10
METODE	11
Definisjoner	11
Tidligere undersøkelser og bearbeiding av eksisterende data.....	12
Data fra eksterne registre.....	13
Kartgrunnlag.....	13
Arealklasser i BMK.....	13
Verdivurdering.....	17
Egenskapstabeller	17
Feltarbeid	18
Beskrivelse av lokaliteter.....	18
Bearbeiding.....	19
RESULTATER	20
Registrerte lokaliteter.....	20
Nasjonalt rødlistede arter i Nesodden.....	21
DISKUSJON	23
Viktige naturtyper og artsforekomster i Nesodden kommune	23
Myr.....	23
Rasmark, berg og kantkratt	23
Kulturlandskap.....	24
Ferskvann og våtmark.....	25
Skog	26
Kyst og havstrand	28
Andre viktige områder	28
Rødlistede arter	29
Kommentarer til klassifikasjon og kartlegging.....	30
Vurdering av datagrunnlag og status	31
LOKALITETSBEKRIVELSER	33
LITTERATUR.....	76

Innledning

Et viktig mål for miljøforvaltningen de siste åra har vært å sikre en økologisk forsvarlig utnytting av naturressursene. Dette har ført til økende oppmerksomhet omkring ivaretagelse og forvaltning av det biologiske mangfoldet. Under FN-konferansen om miljø og utvikling i Rio de Janeiro i 1992 ble det lagt fram en konvensjon som hadde som mål å sikre det biologiske mangfoldet. Konvensjonen ble ratifisert av Norge i 1993. I stortingsmelding 58 (1996-1997) "Miljøvernpolitikk for en bærekraftig utvikling" beskrives en strategi for hvordan man kan oppnå "vern og bærekraftig bruk av biologisk mangfold". Her slås det fast at kommunene har en sentral rolle i arbeidet med å bevare det biologiske mangfoldet og at dette skal gjenspeiles i kommunenes arealplaner. For at den enkelte kommune skal nå et slikt mål, må det skaffes en oversikt over hva som finnes av biologisk mangfold i kommunen. Videre må det finnes et verktøy til å utnytte denne kunnskapen i arealforvaltningsarbeidet. Derfor er det et mål at alle kommuner skal ha kartlagt det biologiske mangfoldet innen 2004 (Stortingsmelding 58, 1996-97, Miljøvernpolitikk for en bærekraftig utvikling). I stortingsmelding 42 (2000-2001) "Biologisk mangfold. Sektoransvar og samordning" videreføres og forsterkes denne målsettingen blant annet ved at det kommunale kartleggingsprogrammet inngår i et helhetlig nasjonalt program for kartlegging og overvåking av biologisk mangfold. Direktoratet for naturforvaltning (DN) har utarbeidet en håndbok for kartlegging av naturtyper, DN-håndbok 13: "Kartlegging av naturtyper – verdsetting av biologisk mangfold" (Direktoratet for naturforvaltning 1999a), som gir retningslinjer for dette arbeidet.

Våren 2000 innledet Nesodden kommune et samarbeid med NIJOS om kartlegging av biologisk mangfold. Arbeidet har vært forankret i DN sin håndbok og har foregått i nært samarbeid med kommunen. I Nesodden forelå det allerede mye informasjon om biologisk mangfold blant annet fra ulike naturfaglige utredninger, verneplanarbeid og diverse spredte opplysninger. Enkelte opplysningene var av relativt gammel dato. Det var derfor et behov for en oppdatering og systematisering av eksisterende informasjon og feltbefaring for kontroll av tilstand og eventuelle grensejusteringer i kjente lokaliteter. Dessuten var det behov for supplerende registreringer i naturmiljøer og områder som var dårlig kjent. For at kommunen skal kunne ha nytte av denne informasjonen og innarbeide forvaltning av biologisk mangfold i sine arealplaner var det behov for et system som på en effektiv måte kobler informasjonen om biologisk mangfold til den geografiske plasseringen av lokalitetene.

Kunnskapen om det biologiske mangfoldet er ufullstendig og det tilføres stadig ny viten. Endringer i naturmiljøer skjer over tid både som resultat av naturlige prosesser og menneskelig påvirkning. Ny viten om arters forekomster og sammenhenger i naturen vil medføre behov for nye registreringer. Kartleggingen vil derfor være et bilde av dagens kunnskapsstatus og arealtilstand og ingen totalkartlegging av kommunen. Det kan finnes andre områder i Nesodden som også er viktige.

Målet med dette arbeidet er å: (1) sammenstille og verdsette kjent informasjon om biologisk mangfold i Nesodden kommune, (2) utføre supplerende kartlegging og verdivurdering av ny informasjon og (3) gi en kartbasert presentasjon av lokaliteter som

er viktige for det biologiske mangfoldet og tilhørende egenskapsdatabaser med informasjon om biologisk mangfold i hver enkelt lokalitet.

Figur 1. Blodstorkenebbeng ved Solbakken.

Områdebeskrivelse

Nesodden kommune omfatter mesteparten av halvøya mellom Oslofjorden og Bunnefjorden, som strekker seg nordover fra Frogn i sør mot Oslo,. Kommunen dekker et areal på 60 km² og har en vertikal utstrekning fra havets overflate til høyeste punkt i Toåsen, som ligger 215 m o.h. Kommunen omfatter også øyene Steilene, Ildjernet, Husbergøya, Langøyene og Skjærholmene. Langøyene ligger i Nesodden, men Oslo kommune har forvaltningsansvaret. På vestsiden av Nesodden stiger landet omtrent 100 m steilt opp fra Oslofjorden. Ved Nesoddtangen, sørover langs Bunnefjorden og i den sørligste delen av kommunen er topografien mindre markert. Oppe på plataået er terrenget roligere med lave skogkledte åsrygger i veksling med åker, eng og spredte myrer. Jordbrukslandskap finnes først og fremst på midtplateået fra Berger og sørover mot Frogn og i de sørligste områdene ved Fagerstrand. Av større tjern finnes Blekslitjern, Skoklefalltjern, Flaskebekktjern og Svestadtjern. Karakteristisk er de mange isdammene særlig på vestsiden fra Svestad og sørover. Selve Nesoddtangen er dominert av bebyggelse. Mindre tettsteder finnes også på Fagerstrand, Fjellstrand og Svestad. Langs fjorden er det hyttebebyggelse nesten sammenhengende med unntak av de bratte partiene på vestsiden. Som nabokommune til Oslo opplever kommunen økende grad av urbanisering og stort utbyggingspress. Primærnæringer og industri spiller mindre rolle.

Berggrunnen i kommunen kan deles i to ulike grupper. Øyene i Oslofjorden tilhører de kalkrike bergartene fra kambrosilurtiden (Naterstad et al. 1990). De består stort sett av knollekalk og skifer fra mellom- og senordovicium. Selve Nesoddenlandet består av sure grunnfjellsbergarter fra prekambrium, vesentlig ulike typer gneis. Den kalkrike berggrunnen gir grunnlag for en rik flora og vegetasjon. Gneisen gir et fattigere jordsmonn, som også gjenspeiles i vegetasjonen. Likevel finnes rike partier flere steder, noe som trolig skyldes både skjellsandavsetninger, marine avsetninger og flekker med rikere berggrunn. Bart fjell og grunne moreneavsetninger dominerer oppe på plataået, men særlig i dalsøkk og på flatere partier finnes marine avsetninger. Myr finnes spredt.

Klimaet er karakterisert ved en varm og tørr sommer og forholdsvis kjølig vinter. På Fornebu, som er nærmeste meteorologiske stasjon, er gjennomsnittlig årstemperatur 5,9 °C, med minimum i januar på -4,6 °C og maksimum i juli på 17,1 °C (Aune 1993). Gjennomsnittlig årsnedbør ligger på 714 mm med maksimum i september på 85 mm og minimum i februar på 32 mm (Førland 1993). Nedbøren øker med høyden over havet. Ved stasjonen Teigen på Nesodden (114 m o.h.) er årsnedbøren 860 mm, med maksimum i oktober på 104 mm og minimum i februar på 43 mm. Vekstsesonen i området regnes fra ca 25. april til ca 15. oktober.

Kommunen dekkes av landskapsregionen "Oslofjorden" (Elgersmaa & Asheim 1998), hvor åpent jordbrukslandskap dominerer i veksling med lave skogkledte koller. Nesodden ligger i boreonemoral vegetasjonssone, og svakt oseanisk seksjon (Moen 1998). Den boreonemorale sonen er en overgangssone mellom løvskogene lenger sør i Europa og de boreale barskogene. Vegetasjonen karakteriseres av varmekjære vegetasjonstyper som edelløvskog med alm, ask, lind, lønn og svartor. Eik inngår gjerne som enkeltstående trær eller i hagemark. Edelløvskog forekommer over hele kommunen, men er vanligst i skrentene mot fjorden og sørvendte åsrygger oppe på plataået. Rundt Røer og Løes finnes et større område med hagemarkskog med eik. Dette er trolig den nordligste store eikeskogen på Østlandet. Ellers er åpen kant- og tørrbakkevegetasjon typisk med flere varmekjære

arter med sørøstlig utbredelse i Norge (figur 1). Barskog med gran og furu karakteriserer de boreale sonene. Granskog er vanlig, mens furu dominerer på skrinn og grunn jord. Den svakt oseaniske seksjonen inneholder vegetasjonstyper og arter som foretrekker et svakt oseanisk klima og som er mer vanlige mot vest. Nesodden har med unntak av fjell forekomster av alle de syv hovednaturtypene som benyttes i DN-håndbok 13.

Jordbrukslandskapet dekker et relativt lite areal i kommunen. Både jordbrukslandskap og skog har vært utnyttet i lang tid og det finnes knapt urørt natur tilbake. Noe korn produseres mens husdyrhold har gått tilbake, med den følge at hagemark og beiter gror igjen. Det resterende jordbruksarealet preges derimot av intensiv bruk.

Figur 2. Svalestjert - *Papilio machaon* fotografert i Nesodden.

Metode

Definisjoner

Biologisk mangfold er et begrep som kan defineres på forskjellig vis. Riokonvensjonen har en vid definisjon: ”Variasjonen hos levende organismer av alt opphav, herunder blant annet terrestriske, marine eller andre akvatiske økosystemer og de økologiske komplekser de er en del av; dette omfatter mangfold innenfor artene, på artsnivå og på økosystemnivå” (Direktoratet for naturforvaltning 1999a). Biologisk mangfold omfatter med andre ord alt levende i naturen: planter, dyr, sopp og deres leveområder.

Det er vanlig å dele det biologiske mangfoldet i tre nivåer: det genetiske mangfoldet innen en art, mangfoldet av arter i naturen og mangfoldet av naturtyper i landskapet. Genetisk mangfold er alle forskjellige gener i alle individer av forskjellige organismer. Genetisk mangfold finnes både innen og mellom arter og har betydning for artenes overlevelse og muligheter til å tilpasse seg endringer i naturmiljøet de lever i. Artsmangfold er all variasjon mellom forskjellige arter, mens mangfoldet av økosystemer (naturtyper, biotoper) omfatter all variasjon innen og mellom de forskjellige økosystemene og de økologiske prosessene innen og mellom økosystemene.

Direktoratet for naturforvaltning har skrevet en håndbok som gir retningslinjer for hvordan kommunene skal utføre kartlegging av biologisk mangfold og hva de skal kartlegge. Håndboka gir blant annet råd om hvordan arbeidet kan forankres i kommunene og hvor informasjon om biologisk mangfold finnes. Den spesifiserer også hvordan informasjon er tenkt utvekslet mellom ulike forvaltningsnivåer, hvilke kartformater som bør benyttes og hvilke formater den digitale informasjonen bør lagres i.

I DN-håndbok 13 er det beskrevet 56 naturtyper inndelt i sju hovedgrupper som kommunene bør kartlegge. I tillegg finnes en ubeskrevet type som skal fange opp andre viktige forekomster. De sju hovedgruppene er (A) myr, (B) fjell, (C) rasmare, berg og kantkratt, (D) kulturlandskap, (E) ferskvann og våtmark, (F) skog, og (G) kyst og havstrand. De 56 naturtypene er beskrevet i faktaark. Hvert faktaark inneholder en kortfattet beskrivelse av naturtypen, sammen med informasjon om viktige utforminger, utbredelse, hvorfor den er viktig, trusler og sårbarhet. Dessuten finnes kriterier for identifisering og avgrensing og et lite utvalg viktige eller sjeldne arter som er knyttet til typen.

I DN-håndboka er kartlegging av økosystemer prioritert, men naturtypekartleggingen bør i følge håndboka suppleres med forekomster av viktige enkeltarter og deres funksjonsområder. I praksis betyr det først og fremst rødlistede arter, men også regionalt og lokalt viktige arter. En oversikt over dyre- og plantearter som er truet av utryddelse eller som er i sterk tilbakegang kalles en rødliste. Naturlig sjeldne arter hører også med på rødlista. I Norge har DN ansvar for utgivelse av rødlistene, basert på fagrapporter og vurderinger fra spesialister innen de enkelte artsgruppene. Artene blir gruppert i kategorier ut fra hvor sjeldne eller truede de er (se boks 1). Den siste offisielle rødlista kom i 1999 (Direktoratet for naturforvaltning 1999b). Rødlista omfatter kun et utvalg av det totale arts- og artsmangfoldet, dvs. de arter og artsgrupper man har best kunnskap om. I den siste rødlista utgjør dette ca 15000 arter fordelt på 27 artsgrupper (Direktoratet for naturforvaltning

1999b). Totalt er det registrert ca 38500 arter i Norge (Samarbeidsrådet for bevaring av biologisk mangfold 1998). Selv om den offisielle rødlista angir hvilke arter som bør prioriteres i kartleggingen, er det imidlertid behov for tilpasning i utvalget av arter, for å fange opp regionalt interessante forekomster.

Boks 1. Definisjon av rødliste-kategorier (fra Direktoratet for naturforvaltning 1999)

Ex – Utryddet

Arter som er forsvunnet som reproduserende i landet.

E – Direkte truet

Arter som er direkte truet og som står i fare for å dø ut i nærmeste framtid dersom de negative faktorene fortsetter å virke.

V – Sårbar

Arter med sterk tilbakegang, som kan gå over i gruppen direkte truet dersom de negative faktorene fortsetter å virke.

R – Sjelden

Arter som ikke er direkte truet eller sårbare, men som likevel er i en utsatt posisjon på grunn av liten bestand eller med sparsom utbredelse.

DC – Hensynskrevende

Arter som ikke tilhører kategori E, V eller R, men som på grunn av tilbakegang krever spesielle hensyn og tiltak.

DM – Bør overvåkes

Arter som har gått tilbake, men som ikke regnes som truet. For disse artene er det grunn til å overvåke situasjonen.

Tidligere undersøkelser og bearbeiding av eksisterende data

En effektiv og oversiktlig kartlegging krever gode forberedelser. Det innebærer først og fremst innsamling og systematisering av eksisterende kunnskap. Slike opplysninger, som har blitt ettersøkt blant annet gjennom litteraturstudier og databasesøk, finnes i første rekke i faglitterære publikasjoner; verneplaner, ulike typer utredninger og registreringsrapporter og vitenskapelige arbeider.

Viktige kilder har vært Langdalen & Kilander (1976) som gir en oversikt over viktige og potensielt interessante lokaliteter i kommunen. Ellers har Bolghaug & Dolmen (1996) og Strand (1996) gitt mye informasjon om dammer. Bjureke (2002) summerer opp det botaniske mangfoldet knyttet til kalkøyene. For skog har blant annet Korsmo & Svalastog (1993), Lindblad (1996) og upubliserte rapporter fra Norsk ornitologisk forening vært nyttige. Kilder som har vært benyttet i Nesodden for øvrig er gitt i litteraturlista. Kommunens egen informasjonen om biologisk mangfold har blitt benyttet, og Fylkesmannens miljøvernnavdeling har bidratt med opplysninger. Kvalitet og presisjon på opplysningene ble vurdert og lokalitetene tilordnet en av de 56 naturtypene i DN-håndboka.

Data fra eksterne registre

Informasjon om artsforekomster for karplanter, moser, lav og sopp har blitt hentet inn fra databasene ved Botanisk museum, Universitetet i Oslo. For lav er all tilgjengelig digital informasjon utnyttet gjennom søk i Norsk LavDatabase (NLD), som blant annet inkluderer data fra herbariene i Bergen og Oslo. Et utvalg av disse dataene er systematisert, evaluert, og inkludert i kommunens database. Utvalget er basert på en subjektiv vurdering av hvilke arter som er mest betydningsfulle med hensyn til biologisk mangfold i kommunen.

Kartgrunnlag

Systematisering av den eksisterende informasjonen og nykartlegging innebar kartfesting av lokalitetene og innskriving av data i egenskapstabeller. Til dette var det behov for et kartgrunnlag og en database. Kartgrunnlaget stammer fra Økonomisk kartverk (ØK), som er et landsdekkende standard kartverk for arealforvaltning i målestokk 1:5 000. Dette kartverket inneholder informasjon om markslag, som er opplysninger om arealbruk og arealtilstand og er basert på et standard klassifiseringssystem. NIJOS har ansvaret for markslagsdelen av ØK og arbeider med å overføre all markslagsinformasjon til digital form (DMK) innen år 2003. DMK vil da være et landsdekkende digitalt kartverk for arealer under skoggrensa, til bruk for alle landets kommuner. I Nesodden kommune foreligger DMK.

Markslagsinformasjonen er gruppert i hovedtyper som skog, jordbruksareal, myr, annen jorddekt fastmark, grunnlendt mark, fjell i dagen, vann, veier og bebyggelse. Skog deles inn i undertyper etter treslag; løvskog, blandingsskog og barskog, og etter bonitet; impediment, lav, middels og høy. Jordbruksarealer deles inn i fulldyrket jord, overflatedyrket jord og gjødslet beite. Ved bruk av tilleggssymboler og kombinasjoner av typer får man et høyt antall markslagstyper. Typene kan aggregeres til større enheter, for eksempel alle typer myr eller alle typer løvskog. I tillegg til informasjon om arealtype gir DMK en god oversikt over struktur og fordeling av naturtyper i landskapet; arealenes totaldekning, deres størrelse og vekslingene mellom dem.

For kartlegging av naturtyper omgrupperes de eksisterende arealklassene i DMK for å få fram relevant naturinformasjon. Dette avledete biologisk mangfoldkartet (BMK-fase 1) viser dermed en oversiktlig plassering og arealutstrekning av grove naturtyper, i alt 25 forskjellige arealklasser. Dette kartet er grunnlaget for kartlegging og presentasjon av de kartlagte lokalitetene (figur 3).

Arealklasser i BMK

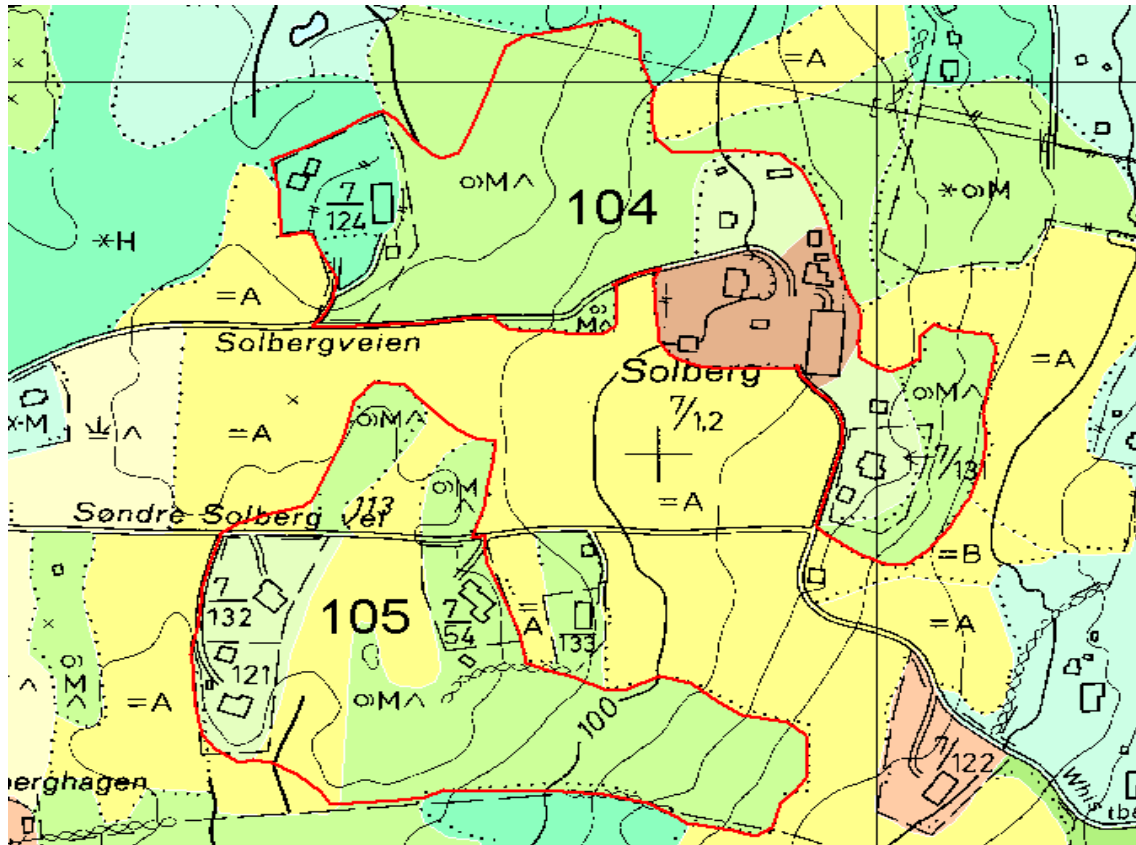
Nedenfor følger en kortfattet beskrivelse av arealklassene som blir omkodet fra DMK. Der det er naturlig har vi forsøkt å relatere de ulike arealkategoriene til viktige naturtyper slik de er beskrevet i handboka fra Direktoratet for naturforvaltning (Direktoratet for naturforvaltning 1999a). For flere naturtyper, for eksempel myrtyper og gjødsle beite, kan endringene som følge av naturlig suksesjon være relativt store. Det er også viktig å være oppmerksom at det for skogtypene ikke er mulig å ta ut utviklingsstadium (hogstklasse) fra DMK.

1a Bebyggelse

Klassen omfatter areal klassifisert som tettsted, bebygd areal og tun, og forteller at arealet er bebygd. Aktuelle viktige naturtyper kan være store, gamle trær, parklandskap, skrotemark, småbiotoper og erstatningsbiotoper.

1b Vei

Klassen omfatter arealer klassifisert som vei. Aktuelle viktige naturtyper kan være artsrike vegkanter.

Figur 3. BMK-fase 1 med lokalitet 104 og 105.

1c Annen jorddekt fastmark

Dette er en samleklasse for arealer som verken er bebygd, dyrka eller tresatt, og omfatter flere arealtyper. I lavlandet er det oftest ulike typer gjengroingsarealer eller små treløse arealer langs veier eller eiendomsgrenser. Aktuelle viktige naturtyper kan blant annet være kantkratt, kalkrike enger, artsrike vegkanter, skrotemark, småbiotoper og erstatningsbiotoper.

1d Grustak

Klassen omfatter arealer klassifisert som grustak. Aktuelle viktige naturtyper kan være erstatningsbiotoper.

2a Fulldyrket jord

I denne klassen inngår alle typer fulldyrket mark. Aktuelle viktige naturtyper kan være småbiotoper.

2b Overflatedyrket jord

Klassen inneholder arealer som er rydda i overflata, men hvor det er for grunn jord til å pløye eller hvor det kan være blokker og stein. Klassen omfatter både arealer som brukes til beiting og grasproduksjon. Aktuelle viktige naturtyper kan være småbiotoper og kanskje også naturbeitemark og slåtteenger.

2c Gjødsla beite

Gjødsla beite omfatter arealer som blir gjødsla og brukt som beite, men som ikke kan høstes maskinelt. Aktuelle viktige naturtyper kan være småbiotoper og naturbeitemark.

3a Barskog, frodig

Denne klassen består av barskog med høy og svært høy bonitet. Som barskog regnes arealer som tilfredsstillende kravet til skog og som har en dekning på minst 50% bartrær. Aktuelle viktige naturtyper kan være urskog/gammelskog, bekkekløfter og brannfelt.

3b Barskog, middels

Klassen innbefatter barskogarealer med middels høy bonitet. Aktuelle viktige naturtyper kan være urskog/gammelskog, bekkekløfter og brannfelt.

3c Barskog, skrinn

Her inngår alle arealer med barskog som også er klassifisert som impediment eller som har lav bonitet. Aktuelle viktige naturtyper kan være urskog/gammelskog og brannfelt.

3d Løvsog, frodig

Klassen omfatter blandingskog og løvsog som holder kravet til skog og som har høy eller svært høy bonitet. Løvsog må ha minst 80% dekning av løvtrær, mens kravet for blandingskog er at arealet skal være dekket av 20-50% bartrær. Definisjonen av løvsog er altså strengere enn definisjonen av barskog i DMK. Aktuelle viktige naturtyper kan være rik edelløvsog, gråor-heggeskog og gammel løvsog.

3e Løvsog, middels

Klassen omfatter blandingskog og løvsog som har middels bonitet. Aktuelle viktige naturtyper kan være gammel edelløvsog og gammel løvsog.

3f Løvsog, skrinn

I denne klassen inngår arealer som er klassifisert som blandingskog og løvsog på impediment eller som har lav bonitet. Aktuelle naturtyper kan være gammel løvsog, gammel edelløvsog og rik edelløvsog i og oppunder rasmarker.

3g Forsumpet skog

Forsumpet skog omfatter skogarealer som i tillegg er klassifisert som vassjuk skogsmark. Vassjuk skogsmark er definert som arealer der produksjonen kan økes 0,3 m³ pr. dekar ved grøfting. Aktuelle viktige naturtyper kan være gråor-heggeskog og kanskje rikere sumpskog.

3h Sumpskog, frodig

Frodig sumpskog omfatter skogarealer på torvmark som i tillegg er klassifisert som myr med ikke nøysom vegetasjon. Aktuelle viktige naturtyper kan være gråor-heggeskog og rikere sumpskog.

3i Sumpskog, fattig

Fattig sumpskog omfatter skogarealer på torvmark som i tillegg er klassifisert som myr med nøysom vegetasjon.

4a Myr, uklassifisert

Klassen omfatter alle arealer som er klassifisert som myr, med unntak av arealer som er klassifisert som nøysom eller ikke nøysom myr. I DMK er dette arealer som på overflata har preg av myr og som ikke er tresatt. I tillegg skal myra ha minst 30 cm tykt torvlag. Aktuelle viktige naturtyper kan være intakt lavlandsmyr og intakt høymyr.

4b Myr, ikke nøysom

Dette er arealer som er klassifisert som myr med ikke nøysom vegetasjon. Aktuelle viktige naturtyper kan være intakt lavlandsmyr, intakt høymyr og rikmyr.

4c Myr, nøysom

Dette er arealer som er klassifisert som myr med nøysom vegetasjon. Aktuelle viktige naturtyper kan være intakt lavlandsmyr og intakt høymyr.

4d Myr, trebevokst

I denne klassen inngår alle arealer som er klassifisert som myr med barskog, blandingskog og løvskog. Dessuten kan det inngå arealer med kombinasjoner av myr og fastmark.

4e Dyrkbar myr

Dyrkbar myr er arealer med myr som ved oppdyrking vil holde kravet til lettbrukt eller mindre lettbrukt fulldyrka jord. Aktuelle viktige naturtyper kan være intakt lavlandsmyr, intakt høymyr og rikmyr.

5a Fjell i dagen

Dette er områder med høyt innslag av bart fjell, dvs. der bart fjell dekker mer enn 50% av arealet og mindre enn 10% har mindre enn 30 cm tykt jordlag. Aktuelle viktige naturtyper kan være kalkrike strandberg og kalkrike enger.

5b Ur, steinrøys

Her inngår arealer med ur eller steinrøyser. Inne på fulldyrka jord er minstearealet 0,5 dekar. Aktuelle viktige naturtyper kan være sørvendte berg og rasmarker samt kantkratt.

5c Grunnlendt mark

Grunnlendt mark er åpen fastmark der mer en 50% av arealet har jord som er mindre enn 30 cm dypt, men som ikke kan klassifiseres som fjell i dagen. Aktuelle viktige naturtyper kan være naturbeitemark, kalkrike enger og kalkrike strandberg.

6a Vann

Klassen omfatter vann og vassdrag, bekker, mindre dammer og tjern. Aktuelle viktige naturtyper kan være deltaområder, mudderbanker, kroksjøer, flomdammer og meanderende elveparti, større elveører, fossesprøytsoner, viktige bekkedrag, kalksjøer, rike kulturlandskapssjøer, dammer, naturlig fisketomme innsjøer og tjern, samt ikke forsurede restområder.

Verdivurdering

Verdivurderinger av hver lokalitet ble foretatt ut fra kriterier angitt i DN-håndboka. Verdivurderingen representerer en tredelt skala: A – svært viktig, B – viktig, C – lokalt viktig. I DN-håndboka er kriteriene for verdivurdering nokså generelt utformet. De omfatter faktorer som størrelse og velutviklethet, grad av tekniske inngrep, forekomst av rødlistearter, kontinuitetspreg (for skjøtselsbetingete habitater innebærer dette kontinuitet i hevd), og sjeldne utforminger. Ofte er ikke disse kriteriene nærmere presisert og verdsettingen blir dermed skjønnsmessig og vil kunne variere fra person til person. Det er dessuten kun angitt kriterier for å komme fram til verdi A eller B, men ikke til verdi C. Det blir derfor en subjektiv vurdering om en lokalitet fortjener verdien C, eller er uprioritert.

Verdivurderingen av rødlistearter er mer entydige. Dersom det blir påvist en art i en av kategoriene E (direkte truet), V (sårbar), eller R (sjelden) utløser dette verdi A. Dersom det påvises at en art i en av kategoriene DC (hensynskrevende) eller DM (bør overvåkes) gis verdien B. Når rødlistearter brukes som kriterium for å vurdere naturtypelokaliteter skal de i følge DN-håndboka klassifiseres til verdi A. I noen tilfeller har jeg valgt å klassifisere lokaliteter med rødlistearter i de to laveste kategoriene til verdi B. Man bør være oppmerksom på at rødlista blir revidert med jevne mellomrom slik at nye arter kan komme til eller bli tatt ut av lista.

I verdivurderingen er kriteriene gitt under hver naturtype forsøkt fulgt, men på grunn av punktene ovenfor ligger det en grad av subjektivitet i vurderingene. Det er likevel forsøkt i størst mulig grad å være konsistent i verdivurderingen av de behandlede lokalitetene i denne rapporten.

Egenskapstabeller

Håndboka gir spesifikasjoner på formater og koder som skal brukes ved lagring av egenskapsdata til de kartlagte lokalitetene. Disse ble benyttet ved innlegging av data i databasen. Ved å benytte DN's retningslinjer vil databasen være kompatibel med AREALIS. I tillegg ble noen supplerende opplysninger inkludert i tabellene. Dataene er organisert i en områdetabell, en artsobservasjonstabell, en artstabell, en kildetabell og en tabell om personopplysninger. Områdetabellen inneholder egenskapsdata til de kartlagte lokalitetene, som lokalitetsnummer, navn, naturtype- og kode, verdi, en beskrivelse av

lokaliteten og dato for registrering. Opplysninger om digitaliseringsmålestokk og kvalitet finnes i filen med kartdata (SOSI-format) over lokalitetene. Artsobservasjonstabellen inneholder opplysninger om arter funnet i lokalitetene og rødlistede arter. Informasjon om hvor data er hentet fra, for eksempel litteratur, personlige meddelelser eller om funnet er dokumentert ved innsamling til en naturvitenskapelig samling, finnes også her. Innsamlinger til naturvitenskapelige samlinger medfører etterprøvnbarhet og kontrollmuligheter og øker kvaliteten på dataene. Artsobservasjonstabellen gjenspeiler det som til enhver tid er registrert i databasen og er derfor ingen fullstendig oversikt over hvilke arter som er forekommer i kommunen. Artstabellen inneholder opplysninger om arter, som latinsk navn og rødlistestatus. Det er også laget tabeller som gir informasjon om kilder for opplysninger, som litteratur- og personreferanser.

Feltarbeid

Etter en vurdering av de foreliggende opplysningene om biologisk mangfold i kommunen ble feltarbeidet planlagt. I Nesodden ble det besluttet å prioritere de strandnære områdene med unntak av bebyggelsen på Nesoddtangen. Det var i noen tilfeller nødvendig å foreta besøk på eldre, kjente lokaliteter for en mer presis avgrensning på kart, supplerende beskrivelser av naturforhold, vurdering av tilstandsendringer og verdsetting. Før feltarbeidet startet ble det utarbeidet et skjema for registrering av lokalitetsopplysninger. Oppsettet på skjemaet harmonerer med opplysningene i egenskapstabellene. Nøyaktig bruk av skjema under feltarbeidet er svært viktig for å holde orden på mengden opplysninger som etterhvert blir samlet inn.

Under feltarbeidet ble prioriterte naturtyper i henhold til DN-håndboka lokalisert og kartfestet. Dessuten ble lokaliteten beskrevet på registreringsskjemaet og viktige artsobservasjoner ble notert. Faktaarkene i DN-håndboka var utgangspunkt for identifisering av lokalitetene, men siden disse til dels gir nokså skjønnsmessige kriterier for avgrensning og er skrevet ut fra et nasjonalt perspektiv, ble også andre støttekriterier og regionale tilpasninger trukket inn i vurderingene. I praksis er funn av arter som vurderes som viktige i kommunen et viktig støttekriterium for identifisering av lokaliteter. I tillegg ble en del andre parametere som vurderes som viktige benyttet, som vegetasjonstype, treslagsfordeling, skogstruktur, forekomst av store, gamle trær, bergvegger, dødt trevirke m.m. For dokumentasjon og sikker identifisering ble en del arter samlet inn. Funnene er levert det offentlige herbariet ved Botanisk museum, Universitetet i Oslo.

Beskrivelse av lokaliteter

Opplysningene om lokaliteter i denne rapporten er hentet fra kommunens biomangfold-database. Hver lokalitet er nummerert, og dette nummeret benyttes som nøkkel for å koble sammen data om lokaliteten og som kobling til kartet. Ved navnsetting er det benyttet stedsnavn fra Økonomisk kartverk, alternativt navn fra kart i M 711-serien. For kulturmarkslokaliteter er i mange tilfeller lokalitetens navn knyttet til gårdsnavnet. Hver lokalitet er kodet i forhold til hovednaturtype, naturtype og verdi. Lokalitetene er også gitt en summarisk beskrivelse av naturforholdene på stedet. Beskrivelsene er som oftest en forenkling av originalrapportene hvor opplysningene stammer fra. Det framgår under hver lokalitetsbeskrivelse om den er basert på opplysninger fra andre kilder, eller om

opplysningene er framkommet i denne undersøkelsen. Opplysninger om påvirkninger og relevante hensyn er inkludert sammen med viktige artsforekomster i lokaliteten.

Bearbeiding

Etter feltarbeidet ble manuskartene digitalisert. Digitalisering og redigering ble foretatt på skjerm vha. programmet FYSAK (Anon. 1999). DMK ble lagt inn som bakgrunn i skjermbildet og grenser fra DMK ble hentet i de tilfeller hvor det var sammenfall mellom DMK og de avgrensede lokalitetene. De digitaliserte lokalitetene ble lagret i SOSI-format. Til slutt ble kartene korrekturlest på skjerm. Skjemaopplysningene ble parallelt lagt inn i databasen.

Figur 4. Aksveronika – *Veronica spicata*.

Resultater

Registrerte lokaliteter

Totalt ble 107 lokaliteter kartfestet og beskrevet i denne undersøkelsen (se lokalitetsliste i vedlegg 1). I tillegg ble en del potensielle områder oppsøkt, men utelatt da de ikke hadde tilstrekkelige kvaliteter med hensyn til biologisk mangfold.

Til sammen 12 ulike naturtyper er identifisert. I tillegg er andre viktige forekomster benyttet for tre av kalkøyene i Oslofjorden, Langøyene, Husbergøya og Ildjernet. Det er laget en lokalitet for hver av disse øyene, som følgelig inneholder mange ulike naturtyper. For lokalitetene Røer, Sørby og To er samlekategorien flere typer kulturlandskap benyttet, da disse lokalitetene inneholder en mosaikk av flere tett sammenvevde typer. Annen type kulturlandskap er benyttet om en forekomst med den sjeldne arten svalerot. Kategorien flere typer skog er brukt om enkelte sammensatte skoglokaliteter avgrenset på grunn av fugleobservasjoner, mens kategorien annen type skog inneholder rik barskog som ikke kan kalles kalkskog.

Tabell 1. Fordeling av de 107 kartlagte lokalitetene i Nesodden kommune etter naturtype og verdi. A – svært viktig, B – viktig, C – lokal verdi.

Hovednaturtype	Naturtype	Verdi			Totalt
		A	B	C	
Rasmark, berg og kantkratt	Kantkratt	1	4	1	6
	Sørvendte berg og rasmark	0	0	1	1
Kulturlandskap	Artsrike veikanter	0	1	1	2
	Naturbeitemark	0	0	1	1
	Hagemark	1	2	1	4
	Kalkrike enger	5	3	5	13
	Store gamle trær	0	0	5	5
	Annen type kulturmark	0	0	1	1
	Flere typer kulturlandskap	2	1	0	3
	Ferskvann/Våtmark	Rike kulturlandskapssjøer	0	0	1
Skog	Dammer	14	7	4	25
	Rik edelløvsog	2	7	14	23
	Rikere sumpskog	1	1	1	3
	Urskog/gammelskog	1	6	1	8
	Annen type skog	0	0	3	3
	Flere typer skog	1	1	2	4
Kyst og havstrand	Sandstrender	1	0	0	1
Andre viktige områder		3	0	0	3
Totalt		31	33	43	107

Flest lokaliteter ble avgrenset i typene dammer og rik edelløvsog, mens myr og kyst og havstrand er dårlig representert i kommunen. Dette henger blant annet sammen med naturgrunnlaget og prioriteringer gjort i undersøkelsen. Myr er nok underrepresentert også på grunn av sterk påvirkning fra menneskelig aktivitet. Store gamle trær og hagemark har også et relativt høyt antall lokaliteter. Til sammen 31 lokaliteter ble gitt verdien svært viktig, mens 33 ble gitt verdien viktig og 43 ble gitt lokal verdi. Mange dammer ble gitt

verdien svært viktig og det var også en relativt stor andel kalkrike enger med verdien svært viktig.

Nasjonalt rødlistede arter i Nesodden

En oversikt over kjente arter som finnes på den nasjonale rødlista i Norge er gjengitt i tabell 2. Oversikten bygger på funn i denne undersøkelsen, utskrifter fra databaser ved de naturhistoriske samlingene og litteratursøk. Til sammen 84 rødlistede arter er kjent fra kommunen. Tallet er ganske sikker for lavt fordi mange artsgrupper er mangelfullt undersøkt og fordi det sikkert finnes mer utilgjengelig informasjon i ulike samlinger. Viltopplysninger er ikke vurdert, slik at lista for fugl også er ufullstendig. Kommunen har flest rødlistede arter i artsrike grupper som insekter og sopp. En art som var antatt forsvunnet for mindre enn 50 år siden, rund skivesnegl, er nylig funnet i dammen på Nordstrand. Tre arter er klassifisert som direkte truet, 14 som sårbare, 25 som sjeldne, 32 som hensynskrevende, mens 8 tilhører kategorien bør overvåkes.

Tabell 2. Oversikt over kjente nasjonalt rødlistede arter i Nesodden kommune.

Artsgruppe	Latinsk navn	Norsk navn	Rødlistekategori	
Fugler	<i>Columba oenas</i>	Skogdue	V	
	<i>Dendrocopus minor</i>	Dvergspett	DC	
	<i>Jynx torquilla</i>	Vendehals	V	
Amfibier	<i>Rana arvalis</i>	Spissnutet frosk	R	
	<i>Triturus cristatus</i>	Stor salamander	E	
	<i>Triturus vulgaris</i>	Liten salamander	V	
Insekter				
Vårfluer	<i>Agraylea sexmaculata</i>		R	
Teger	<i>Hydrometra gracilenta</i>		DM	
Biller	<i>Atheta fungi</i>		DC	
	<i>Atheta negligens</i>		DC	
	<i>Baris artemisiae</i>		DC	
	<i>Cis fagi</i>		DC	
	<i>Cryptophagus confusus</i>		DC	
	<i>Dendrophilus corticalis</i>		DC	
	<i>Euglenes oculatus</i>		DC	
	<i>Leioderus kollari</i>		DC	
	<i>Rhantus suturalis</i>		DC	
	<i>Scraptia fuscata</i>		V	
	<i>Simo hirticornis</i>		DM	
	<i>Xestobium rufovillosum</i>		DC	
	Øyestikkere	<i>Sympetrum vulgatum</i>	Sørlig høstlibelle	R
	Sommerfugler	<i>Calliteara abietis</i>	Granbørstespinner	R
<i>Catarhoe rubidata</i>		Rød flaggmåler	DC	
<i>Chilodes maritimus</i>		Takrørurtefly	DC	
<i>Cnaemidophorus rhododactyla</i>		Rosefjærmøll	R	
<i>Coleophora directella</i>			V	
<i>Coleophora paripennella</i>			DM	
<i>Decantha borkhauseni</i>			R	
<i>Digitivalva arnicella</i>			V	
<i>Diloba caeruleocephala</i>		Blåhodefly	R	
<i>Ennomos quercinaria</i>		Bøkeflikmåler	R	

Artsgruppe	Latinsk navn	Norsk navn	Rødlistekategori
	<i>Epirrhoe galiata</i>	Kystmauremåler	R
	<i>Eucosma pupillana</i>		DC
	<i>Eupithecia expallidata</i>	Blek dvergmåler	R
	<i>Fabriciana niobe</i>	Niobesommerfugl	V
	<i>Heinemannia laspeyrella</i>		V
	<i>Heliothis viriplaca</i>	Grønnfagerfly	DM
	<i>Hellinsia lienigianus</i>		R
	<i>Issoria lathonia</i>	Sølvkåpe	DC
	<i>Melitaea cinxia</i>	Prikkrutevinge	V
	<i>Metzneria lappella</i>		R
	<i>Nemapogon nigralbella</i>		DC
	<i>Nymphalis polychloros</i>	Kirsebærsommerfugl	DM
	<i>Parnassius apollo</i>	Apollo sommerfugl	DC
	<i>Phalonidia gilvicomana</i>		DM
	<i>Philereme vetulata</i>	Geitvedmåler	R
	<i>Psoricoptera speciosella</i>		R
	<i>Sabra harpagula</i>	Lindesigdvinge	R
	<i>Scolitantides orion</i>	Klippeblåvinge	V
	<i>Stenoptinea cyaneimarmorella</i>		V
	<i>Teleiodes flavimaculella</i>		DM
	<i>Thecla betulae</i>	Slåpetornstjertvinge	R
	<i>Tyria jacobaeae</i>	Karminspinner	E
Øvrige virvelløse dyr	<i>Planorbis planorbis</i>	Rund skivesnegl	Ex?
	<i>Glossiphonia heteroclita</i>	Liten bruskgle	R
Planter	<i>Arnica montana</i>	Solblom	DC
	<i>Carex hartmanii</i>	Hartmansstarr	DC
	<i>Carex pseudocyperus</i>	Dronningstarr	DC
	<i>Centaureum littorale</i>	Tusengylden	DC
	<i>Crepis praemorsa</i>	Enghaukeskjegg	DC
	<i>Geranium bohemicum</i>	Bråtestorkenebb	R
	<i>Ligustrum vulgare</i>	Liguster	DC
	<i>Potentilla rupestris</i>	Hvitmure	E
	<i>Sorbus aria</i>	Sølvasal	R
	<i>Vicia pisiformis</i>	Ertevikke	V
Moser	<i>Buxbaumia viridis</i>	Grønsko	DM
Alger	<i>Nitella gracilis</i>	Skjørglattkrans	V
Sopp	<i>Antrodia pulvinascens</i>	Ospehvitkjuke	R
	<i>Boletus reticulatus</i>	Bleklodden steinsopp	R
	<i>Caloscypha fulgens</i>	Fagerbolle	R
	<i>Fistulina hepatica</i>	Oksetungesopp	DC
	<i>Geastrum minimum</i>	Småjordstjerne	DC
	<i>Geastrum pectinatum</i>	Skåftjordstjerne	DC
	<i>Geastrum quadrifidum</i>	Styltejordstjerne	DC
	<i>Gerronema strombodes</i>	Grå mosehatt	R
	<i>Gomphus clavatus</i>	Fiolgubbe	DC
	<i>Leucocortinarius bulbiger</i>	Klumpfotsopp	DC
	<i>Mycena pearsoniana</i>	Sumpredikhet	R
	<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	Granrustkjuke	DC
	<i>Phlebia centrifuga</i>	Rynkeskinn	DC
	<i>Physisporinus vitreus</i>	Glasskjuke	R
	<i>Polyporus umbellatus</i>	Skjermkjuke	V
	<i>Porphyrellus porphyrosporus</i>	Falsk brunskrubb	DC
	<i>Tulostoma brumale</i>	Grann styltesopp	V

Diskusjon

Viktige naturtyper og artsforekomster i Nesodden kommune

Myr

Ingen viktige områder for biologisk mangfold har så langt blitt identifisert i naturtypen myr i Nesodden. Myr dekker et lite areal i kommunen og på grunn av den fattige berggrunnen har myrene generelt fattig vegetasjon. Grøfting har også redusert naturverdiene. Myr inngår likevel i enkelte andre lokaliteter, som i Toåsen, slik at typen er representert i kommunen. Videre finnes mindre partier med myr rundt flere av tjernene og dammene, for eksempel Skoklefalltjern, Persilengtjern og dammen nord for Grøstad. Myr ble ikke prioritert under feltarbeidet. Viktige myrlokaliteter kan derfor finnes i framtiden.

Rasmark, berg og kantkratt

Totalt seks områder klassifisert som kantkratt er avgrenset i kommunen. Av disse er en svært viktig, fire er viktige og en lokalt viktig. I tillegg er en lokalitet, et nedlagt feltspatbrudd med noe rik vegetasjon, klassifisert som "sørvendte berg og rasmarker".

Kantkratt er en sammensatt naturtype med elementer fra skog, tørreng og tørrbakker og knauser. Naturtypen er ofte meget artsrik, særlig hvis grunnen er kalkrik. Typen er derfor viktig på øyene i indre Oslofjord og den inngår i flere lokaliteter klassifisert som "andre viktige områder" og "kalkrike enger". De rødlistede artene liguster – *Ligustrum vulgare*, hvitmure – *Potentilla rupestris* og ertevikke – *Vicia piciformis* forekommer i dette miljøet. Disse lysåpne og varme stedene er også viktige for flere andre organismegrupper, som for eksempel fugl, sommerfugler, moser, lav og sopp. Miljøet finnes også flere steder langs kysten på fastlandet, til dels med de samme artene som på øyene, men som regel mangler de mest kalkkrevende artene, eller de forekommer mer sparsomt. Trolig er årsaken til disse forekomstene små "lommer" med baserik berggrunn og skjellsandforekomster. Lokalitetene med både ertevikke og hvitmure ligger på fastlandet, og knollmjødurt – *Filipendula vulgaris* har flere forekomster. Litt spesielt er også en forekomst med den rødlistede arten hartmansstarr - *Carex hartmanii* nord for Bomansvik brygge. Her vokser den på sivevannspåvirket svaberg i overgangen mellom edelløvsskog og strand. En lang rekke sjeldne sommerfugler er registrert i området Fagerstrand – Spro (figur 2). Flere av disse er trolig knyttet til lysåpne kantsoner, som den sjeldne slåpetornstjertvinge – *Thecla betulae*.

Miljøet er generelt utsatt, da dette er attraktive områder for bolig- og hyttebygging. Til en viss grad kan for stor friluftaktivitet også være uheldig på grunn av slitasje. Flere viktige områder er også påvirket av, eller ødelagt av ulik industri- og næringsvirksomhet. Samtidig ser vi at naturtypen inneholder betydelige naturverdier. Det anbefales derfor at man ved forslag om arealendringer foretar grundige undersøkelser. Potensielle lokaliteter ofte vil ligge i strandsonen, og følgelig også ha sammenfall med friluftssinteresser.

Kulturlandskap

Til sammen 29 lokaliteter er avgrenset i kulturlandskapet. Blant disse finnes fem svært viktige kalkrike enger, en hagemark og to store sammensatte områder med "flere typer viktige kulturlandskap". Ett av disse områdene, Røer, omfattes av "Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap" (Det sentrale utvalget for nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap 1994, Flatby 1994). Røer-området har betydelige naturverdier og er generelt godt undersøkt. Et høyt antall rødlistede arter fra flere artsgrupper er funnet her. I Røer-området ligger Norges nordligste, større eikeskogsområde. Skogen er hagemarkspreget og mange av trærne er gamle og hule. I tillegg finnes mange andre naturtyper forbundet med kulturlandskapet: dammer, alléer, artsrike veikanter, rike edelløvsoger, enger og beitemark. Deler av hagemarkene er preget av gjengroing. Tilsvarende miljøer er avgrenset noe lenger nord ved Sørby. Også ved To gård finnes et variert kulturlandskapsmiljø med mange ulike typer. Disse områdene er ikke splittet opp i mange små lokaliteter av praktiske årsaker, og for å beholde et helhetlig kulturlandskap, hvor de ulike elementene kan ses i sammenheng med hverandre. Det finnes flere eikeholt og skoger med eikeinnblanding fra grensa mot Frogn og nordover, som trolig er verdt å undersøke nærmere. Fire av disse er klassifisert som hagemark, en har fått verdi svært viktig på bakgrunn av en forekomst med den rødlistede arten solblom – *Arnica montana*.

Det høye tallet med høyt verdsatte kalkrike enger skyldes blant annet at alle øyene med kalkrik berggrunn i Oslofjorden er klassifisert som denne typen. Til sammen 13 lokaliteter er avgrenset, hvor fem har verdi svært viktig, tre har verdien viktig og fem har lokal verdi. Det kan diskuteres om dette er riktig, da flere av lokalitetene i realiteten inneholder flere viktige naturtyper, som kalkrike strandberg, sørvendte berg og kantkratt. Klassifiseringen er gjort av praktiske hensyn for ikke å splitte opp lokalitetene for mye. Nylig har Bjureke (2002) foretatt en grundig undersøkelse av karplantefloraen på øyene i indre Oslofjord inkludert øyene i Nesodden. Naturverdiene er derfor generelt godt kjent og lokalitetene ble derfor lavt prioritert under feltarbeidet i denne undersøkelsen. En av øyene på Steilene, Knerten, er vernet som sjøfuglreservat. Floraen på øyene er svært artsrik og består av til dels meget sjeldne arter. Dette kommer av den kalkrike berggrunnen kombinert med et gunstig klima med varm og tørr sommer. Flere av artene har en meget begrenset utbredelse i Norge, men forekommer her såpass hyppig at de ikke er inkludert i rødlista. Likevel indikerer de høye naturverdier der de forekommer. Typiske eksempler er aksveronika *Veronica spicata* (figur 4), hjorterot – *Seseli lebanotis*, dragehode – *Dracocephalum rhuyschiana*, knollmjødurt – *Filipendula vulgaris*, bakkefiol – *Viola collina*, nakkebær – *Fragaria viridis*, smaltimotei – *Phleum phleoides* og bakketimian – *Thymus phulegoides*, sammen med en lang rekke mer vidt utbredte varmekjære arter. Enkelte lokaliteter på fastlandet er også klassifisert som kalkrike enger. Her er innslaget av typiske kalkarter noe mindre. Knollmjødurt er funnet i flere slike lokaliteter og den fungerer trolig som en god indikator for interessante lokaliteter (figur 5).

Store frittstående, gamle trær, ofte eik eller ask, finnes spredt over hele Nesodden. Fem av disse har fått lokal verdi. Flere finnes i andre lokaliteter, som Røer og Sørby, og det finnes ganske sikkert andre store trær som ikke er kartlagt ennå. To lokaliteter er klassifisert som artsrike veikanter. Den ene er en strekning langs Flaskebekkveien med den regionalt sjeldne arten ramsløk – *Allium ursinum*. Den andre ligger langs grusveien ved Nesodden kirke og består av artsrik tørreng med blant annet knollmjødurt – *Filipendula vulgaris*, på toppen av en liten bergskrent. En lokalitet med den svært sjeldne planta svalerot –

Vincetoxicum hirundinaria er kalt "annen type kulturlandskap". Den finnes på en mektig skjellforekomst innenfor grustrand på en fritidseiendom rett sør for Ommen. Svalerot er en av Norges sjeldneste planter. Den finnes noen få steder i Oslo og Akershus og ett sted i Drammen. Den er trolig naturalisert fra hager (Lid & Lid 1994), og er foreslått som rødlistet i kategori sjelden, fordi den er antatt innkommet før middelalderen og siden har hatt stabile forekomster (Direktoratet for naturforvaltning 1999b).

Ferskvann og våtmark

Innenfor denne naturtypen er det avgrenset en lokalt viktig rik kulturlandskapssjø og hele 25 dammer. Av disse har 14 verdien A, syv verdien B og fire verdien C. Det høye antallet med verdi svært viktig skyldes forekomster med rødlistede arter, først og fremst stor og liten salamander og spissnutet frosk. Flere dammer på Nesodden

er også viktige for vannlevende insekter og andre invertebrater og de kan ha relativt rik vannvegetasjon. Den rødlistede planta dronningstarr – *Carex pseudocyperus* ble for eksempel funnet i Blylagsdammen og kransalgen skjørglattkrans – *Nitella gracilis* er registrert i Gaupemyrdammen. Flere av lokalitetene er gamle isdammer, og de har derfor også kulturhistorisk interesse. En del av dammene er relativt artsfattige og har isolert sett moderate naturkvaliteter. Artsutvalget varierer likevel noe fra dam til dam og artene har muligheten til å forflytte seg mellom dammene. I et landskapsøkologisk perspektiv er de derfor viktige. Dette er særlig tydelig på vestsiden av Nesodden fra Fagerstrand og nordover mot Fjellstrand. Her ligger flere dammer av ulik størrelse og innbyrdes avstand relativt konsentrert. Enkelte dammer med høye naturverdier inngår også i andre, som Røertjern, Skoklefalltjern og Flaskebekktjern.

Dammer framstår som en viktig naturtype i Nesodden, som de gjør det i andre Follo-kommuner, som for eksempel Ås (Bratli 2000) og Ski (Stokland 2000). Dette skyldes to forhold, at det finnes høye naturkvaliteter knyttet til dammene og at miljøet er relativt godt undersøkt. Likevel finnes det mange dammer som foreløpig er mangelfullt undersøkt. Man bør derfor være klar over at viktige lokaliteter fortsatt kan finnes.

Figur 5. Knollmjødurt – *Filipendula vulgaris*.

Skog

De fleste skoglokaliteter som er avgrenset, er av typen rik edelløvskog. To ble gitt verdien svært viktig, 7 viktig og 14 verdien lokalt viktig. Typisk forekommer edelløvskog i sørvendte, varme ller. Mange ligger relativt nær fjorden, blant annet i de utilgjengelige, bratte skrentene på vestsiden av Nesodden. Skogtypen finnes også på midtplateået, hvor de eikedominerte skogene i området Løes, Røer og Berger er svært viktige. Da flere av disse eikelundene er sterkt kulturpåvirkede og inngår i helhetlige kulturlandskap, er de inkludert i denne naturtypen. De fleste edelløvskogslokalitetene består av alm-lindskog, men også fuktigere typer med svartor og ask finnes. Regionalt sjeldne arter som karakteriserer disse skogene er for eksempel skogsvingel – *Festuca altissima*, myske – *Galium odoratum*, svarterteknapp – *Lathyrus niger*, vårerteknapp – *L. vernus*, tannrot - *Cardamine bulbifera*, sanikkel – *Sanicula europaea* og storkonvall – *Polygonatum multiflorum*. Enkelte av skogene har et svakt oseanisk preg. Blant annet er mosene storstyle – *Bazzania trilobata*, blåmose – *Leucobryum glaucum*, skjørblæremose – *Frullania fragilifolia*, ryemose – *Antitrichia curtipendula*. og laven blyhinnelav – *Leptogium cyanescens* funnet ved Ommen. Dette er arter med en oseanisk utbredelse, som ikke er vanlige på Østlandet.

To lokaliteter med rik sumpskog er avgrenset. Den ene består av en svartordominert, varmekjær kildeløvskog ved Rognskjærdammen. Her finnes en rik karplante- og moseflora, blant annet med den sjeldne ullmose – *Trichocolea tomentella*, som tidligere var med på rødlista. På bakgrunn av dette og fordi vegetasjonstypen regnes som nasjonalt truet i kategorien akutt truet (Aarrestad et al. 2001) har lokaliteten fått verdien svært viktig. Ved Sørby ligger en askedominert sumpskog langs bekk med rik flora og vegetasjon. Særlig er mosefloraen rik og lokaliteten er regionalt viktig. Trolig finnes det flere rike sumpskoger i Nesodden som ennå ikke er kartfestet. Dette bør man ta hensyn til ved skogsdrift og andre inngrep.

De midtre partiene av Nesodden domineres av barskog. Disse delene ble lite vektlagt under feltarbeidet. Skogen er generelt nokså påvirket av skogbruk og det er vanskelig å finne gammel skog med mye død ved og andre strukturelle elementer som kjennetegner gammel skog. Til sammen åtte lokaliteter er likevel avgrenset. En av disse, Toåsen, var med i verneplan for barskog, men den er foreløpig ikke vernet. Toåsen er gitt verdien svært viktig. Utover det har seks lokaliteter fått verdien viktig, vesentlig basert på forekomster med rødlisteartene rynkeskinn og granrustkjuke og enkelte andre signalarter for gammel skog.

En del tidligere beskrevne skoglokaliteter ble klassifisert som "flere typer skog", da de inneholdt flere skogtyper og var vanskelig å klassifisere i henhold til DN-håndboka. Dette gjelder noen lokaliteter med rik fuglefauna beskrevet av Norsk ornitologisk forening, og skogene rundt Skoklefalltjern og Flaskebekktjern. En av disse har fått verdien A på grunnlag av observasjoner av de rødlistede fuglene vendehals og skogdue. Tre lokaliteter med lokal verdi ble klassifisert til "annen type skog". Dette er lågurtskogslokaliteter med blandingskog av gran og edelløvtrær. Floraen er artsrik, og barlind finnes spredt, men typen kan ikke karakteriseres som kalkskog. Siden rik lågurtskog av denne typen ikke er inkludert i DN-håndboka, er "annen type skog" benyttet.

Figur 6. Grusstrand med strandkål – *Crambe maritima* på Steilene.

Figur 7. ”Guanosamfunn” med strisennep – *Sisymbrium loeselii* på Husbergøya.

Tilstanden i en del av de tidligere beskrevne lokalitetene er ikke kontrollert. Det kan derfor ikke utelukkes at skogen i disse er hogd eller påvirket, slik at verdiene er redusert. På tross av den fattige berggrunnen på fastlandet finnes det relativt mye rik skog på Nesodden. Det kan nok delvis forklares med småflekker med mer baserike bergarter, skjellsandforekomster og næringsrike marine avsetninger. Rik edelløvskog ser ut til å være en viktig skogtype i kommunen og man bør være restriktiv med inngrep i disse skogene. Det samme gjelder sumpskogene, hvor særlig de rikere typene er sjeldne og utsatt for grøfting og tilplanting. Ved framtidig kartlegging bør nok blant annet skogene på midtpartiet av Nesodden og eikerike skoger i tilknytning til kulturlandskapet fra Skoklefall og sørover mot Frogn undersøkes grundigere. Her finnes det ganske sikkert flere lokaliteter.

Kyst og havstrand

Nesodden har en relativt lang strandlinje, men mesteparten omfattes ikke de naturtyper DN-håndbok 13 beskriver. Svaberg og strender med relativt vanlige arter og vegetasjonstyper dominerer. Kun en lokalitet er avgrenset så langt, men flere lokaliteter med kalkrike enger, kantkratt og andre viktige forekomster inneholder også kalkrike strandberg og strandenger, slik at typene er sterkere representert enn det framgår av tabell 1. Alle kambro-silurøyene i Oslofjorden og Bunnefjorden har også kalkrike strandberg. Bjureke (2002) framhever særlig en strandeng på Ildjernet hvor blant annet strandrisp – *Limonium humile*, saftmelde – *Suaeda maritima* er registrert. Dette er sjeldne sydlige og sydøstlige strandplanter med få intakte forekomster i Oslofjorden. En annen sydlig art som ser ut til å være i spredning er strandkål – *Crambe maritima* (figur 6), som er oppdaget på flere steder i denne undersøkelsen. Lokaliteten med "grusstrand" på Landsteilene med verdi C, er delvis avgrenset på bakgrunn av forekomster med strandkål, delvis på grunn av kalkkrevende arter. Mindre strandenger finnes flere steder rundt Nesodden, men de er gjerne påvirket av friluftsliv, som ved Hellvik, i Kirkebukta og ved Fagerstrand.

Det er et stort press på strandarealene i Nesodden. Store deler av kystsonen er bebygd både med villabebyggelse og hytter. Enkelte industrianlegg finnes også og det er mange kaianlegg og marinaer. Siden strandenger forekommer så vidt sjelden og er en utsatt naturtype i kommunen, anbefales det grundige undersøkelser ved forslag om arealbruksendringer og ytterligere inngrep i strandsonen.

Andre viktige områder

Tre lokaliteter med verdien svært viktig ble klassifisert som "andre viktige områder", Ildjernet, Langøyene og Husbergøya. Naturverdiene på disse kalkøyene er godt kjent, og det har derfor vært naturlig å behandle dem som tre separate lokaliteter selv om flere naturtyper inngår. Både strandeng, kalkrike strandberg, kantkratt, sørvendte berg, kalkrike enger, edelløvskog og kalkfurskog finnes. Alle øyene er påvirket av menneskelig aktivitet. På Ildjernet er det mye hyttebebyggelse og parklignende vegetasjon i forbindelse med dette. Langøyene er et meget populært friluftsområde med både bading og teltslaging. Dette har medført en del slitasje i den opprinnelige vegetasjonen. Et spesielt trekk ved Langøyene er at det tidligere er funnet en lang rekke ruderat-arter på fyllingen mellom øyene, hvor det nå er gressplen. På Husbergøya er det gamle fabrikkianlegg og det ligger

tre hus på øya, som nå restaureres. Da det ikke er fergeforbindelse til øya er vegetasjonen mindre preget av slitasje enn Langøyene. På sørspissen av Husbergøya er det et rikt fugleliv. Her finnes en spesiell fuglegjødselforet flora hvor arter som grådodre – *Allyssum alyssoides*, vinterkarse – *Barbarea vulgaris*, berggull – *Erysimum hieracifolium*, småstorkenebb – *Geranium pusillum*, stankkarse – *Lepidium ruderales* og strisennep – *Sisymbrium loeselii* inngår sammen med spredte arter fra den opprinnelige kalkkrevende floraen på øyene (figur 7).

Øyene er svært artsrike med flora typisk for de kalkrike øyene i indre Oslofjord. Rødlistede arter fra ulike organismegrupper finnes, og mange varmekjære arter som er sjeldne på landsbasis, har sin hovedutbredelse i Norge i dette området. Typiske arter er nevnt tidligere under kalkrike enger og kantkratt. Selv om naturverdiene på øyene er rimelig godt kjent, er det meget sannsynlig at mer detaljerte undersøkelser av mindre kjente og artsrike organismegrupper som insekter, moser, sopp og lav vil avdekke flere viktige forekomster. Eksempelvis ble den rødlistede soppen grann styltesopp – *Tulostoma brumale* (V) funnet på Persteilene. Her ble også den kalkkrevende og sjeldne skorpelavsarten *Lobothallia radiosa* funnet. Av andre sjeldne kalklav kan nevnes *Squamarina cartilaginea* og *S. degelii* på Langøyene. Dette viser et potensial for funn av flere interessante arter og nye lokaliteter.

Rødlistede arter

Informasjon om rødlistede arter er hentet fra rapporter og søkbare databaser ved de naturhistoriske samlingene, herbariet ved Botanisk museum i Oslo og sommerfugldatabasen ved Zoologisk museum i Oslo. En del observasjoner er også framkommet under feltarbeidet. Informasjon er også ettersøkt i fagrapportene som danner grunnlag for den nasjonale rødlista, også rapporter publisert etter 1999. En mer systematisk leting i ulike samlinger ville garantert resultert i mer data, men dette er meget tidkrevende. Derfor er lista trolig temmelig mangelfull. Det har ikke vært et mål å lage fullstendige artslistor over noen artsgrupper i denne undersøkelsen. Det har derfor heller ikke noen hensikt å summere opp artsantall, da dette kun vil gjenspeile det utvalget som til et gitt tidspunkt er inne i databasen, og følgelig vil gi et nokså skjevt inntrykk av de reelle forholdene.

Av de 84 rødlistede artene som er registrert på Nesodden er en art regnet Ex? (antatt forsvunnet for mindre enn 50 år siden, men nylig funnet i dammen på Nordstrand), mens tre arter er klassifisert som direkte truet, 14 som sårbare, 25 som sjeldne, 32 som hensynskrevende og 8 som bør overvåkes. Flest rødlistede arter finnes i artsrike grupper som sopp og insekter. Det er også relativt mange karplanter på lista og tre av Norges fem amfibiearter finnes i kommunen. Amfibiene har relativt mange forekomster i Nesodden og status for artene ser ut til å være god. Likevel bør forekomstene følges nøye, da dette er arter som er svært sårbare for endringer i livsmiljø. Liten salamander har 12 forekomster, spiss-snutet frosk fire forekomster, mens stor salamander finnes på to steder. Dammer ser følgelig ut til å være et viktig habitat for rødlistede arter i kommunen. I tilknytning til dammer finner vi også andre rødlistede virvelløse dyr, foruten planter som dronningstarr - *Carex pseudocyperus* og skjørglattkrans – *Nitella gracilis*. Sannsynligvis finnes det flere viktige dammer i Nesodden, som ennå ikke er undersøkt.

Mange forekomster med sjeldne eller rødlistede arter finnes også i lysåpne miljøer som kantkratt og i kulturlandskap (inkludert hagemarkpreget edelløvsog). Flere funn av insekter stammer fra slike miljøer, og det er her vi finner karplantene solblom – *Arnica montana*, ertevikke – *Vicia pisiformis*, hvitmure – *Potentilla rupestris* og liguster – *Ligustrum vulgare*. De fleste rødlistede artene er representert med kun en forekomst, men karplantene liguster og solblom finnes på to steder, og bråtestorkenebb – *Geranium bohemicum* har tre forekomster. Granrustkjuke – *Phellinus ferrugineofuscus* er den vanligste sopparten med seks kjente forekomster. Kun tre rødlistede fuglearter er registrert. Trolig finnes flere opplysninger om rødlistede fuglearter i ornitologiske miljøer og i viltkartet, men dette har ikke blitt vurdert i denne undersøkelsen. Dette bør undersøkes ved revidering av viltkartet. Storlind – *Tilia platyphylla* ble funnet naturalisert ved en hage i Nesodden. Arten er antatt opprinnelig kun i Østfold, og står på rødlista, men dette gjelder ikke naturaliserte forekomster, som denne i Nesodden.

Da opplysningene om en del av artene er gamle, er deres status i dag ukjent. Det kan altså være at flere tidligere registrerte forekomster med rødlistede arter er forsvunnet. Et eksempel på det er apollosommerfugl som er registrert to steder i kommunen. I følge Hansen (1993) regnes arten nå som utgått i kystnære strøk i lavlandet, inkludert Nesodden. Det samme kan være tilfelle for flere sommerfugler observert tidlig på 1900-tallet ved Fagerstrand og Spro.

Kommentarer til klassifikasjon og kartlegging

Klassifikasjonssystemet i DN-håndboka er relativt nylig utarbeidet og selv om det etter hvert er benyttet i praktisk naturtypekartlegging i mange av landets kommuner, vil det kunne oppstå tvil om tolking og avgrensing av typer. Det bør være rom for skjønnsmessige vurderinger og det er behov for regionale tilpasninger. Mangler vil også kunne forekomme. En del av de beskrevne typene er likevel godt kjent gjennom andre klassifikasjonssystemer, som vegetasjonstyper (se blant annet Fremstad 1997).

Enkelte viktige naturtyper i Nesodden kommune er ikke beskrevet eller det kan være tvetydig hvordan de skal klassifiseres. Dette gjenspeiles blant annet i bruken av "annen type skog" eller "flere typer skog". For eksempel vil det i kommuner uten kalkrik berggrunn være et behov for å skille ut rike skogtyper som ikke er kalkskog. Barskogen i Nesodden er gjennomgående såpass påvirket av skogbruk at naturskogkvaliteter kun finnes i begrenset grad. Det kan derfor diskuteres om klassifiseringen av en del skogslokaliteter til urskog/gammelskog er riktig, da typiske naturskogkvaliteter, som mye dødt trevirke i ulike nedbrytningsstadier, forekommer sparsomt. Det er derfor nødvendig å tilpassede kriteriene man bruker til de lokale forholdene. I kommuner med lite naturskog er det fornuftig å senke kravene noe. I Nesodden kan blant annet artsrik skogbunnsflora med forekomst av basekrevende karplanter og moser, og innslag av edelløvtrær være fornuftig å bruke ved identifikasjon.

Ved kartlegging i felt står man ovenfor to vurderinger som kan gi opphav til feil. Klassifikasjon til korrekt naturtype krever god kjennskap til systemet og variasjonen innen typen. En viss grad av subjektivitet er innebygd i vurderingene, og det kreves godt kjennskap til naturgrunnlaget generelt. Faktaarkene i håndboka gir en temmelig kortfattet

og generell beskrivelse av naturtypene. Typiske utforminger av de beskrevne typene kan være lette å kjenne igjen. I praksis vil man, når man støter på typene i felt, i mange tilfeller få problemer med å sette en grense, fordi det finnes overgangsformer og på grunn av regionale utforminger, som er mangelfullt beskrevet. En annen kilde til feil er ukorrekt avgrensing i felt.

Ofte forekommer naturtypene i en sammenvevd mosaikk, eller flere typer forekommer tett sammen over et lite areal, slik at det i praksis er vanskelig eller uhensiktsmessig å figurere ut samtlige naturtyper. I enkelte tilfeller kan det være fornuftig å holde slike lokaliteter samlet for å bevare helheten. Eldre lokaliteter er ofte avgrenset ut fra andre kriterier, som for eksempel mangfold av naturtyper. I slike tilfeller kan det være problematisk å klassifisere til rett naturtype ut fra beskrivelsen alene. I praksis vil derfor i mange tilfeller flere naturtyper finnes innenfor en lokalitet. Slike sammensatte lokaliteter er skjønnsmessig klassifisert ut fra hvilken naturtype som dekker størst areal eller som er vurdert som den viktigste. Dette vil gå fram av lokalitetsbeskrivelsen. På grunn av disse forholdene blir arealtallene for de ulike naturtypene usikre.

Vurdering av datagrunnlag og status

Kildematerialet i denne undersøkelsen består av ulike fagrapporter, strøopplysninger og upubliserte rapporter fra kommunen, og tidligere sammenstillinger om viktige naturforekomster i kommunen. Fagrapportene er uten tvil det informasjonsgrunnlaget som er mest pålitelig og som har vært mest nyttig i undersøkelsen. Imidlertid kan det ha skjedd store forandringer siden lokalitetene ble beskrevet. Ved kontroll av en del av disse lokalitetene har det vist seg at enkelte av dem har mistet sine naturverdier på grunn av ulike typer inngrep. Det gjelder blant annet noen skogslokaliteter. Videre har det vært noe behov for å justere grenser både fordi de var unøyaktige eller på grunn av endringer. En del godt kjente lokaliteter er likevel ikke besøkt. Spesielt gjelder dette dammer, som er undersøkt tidligere av Strand (1996), og det foreslåtte barskogreservatet Toåsen, som er godt beskrevet av (Korsmo & Svalastog 1993). Videre er kalkøyene i Oslofjorden bare sporadisk besøkt, da dette er områder med godt kjente naturverdier, som i tillegg nylig er undersøkt av Bjureke (2002). En del skoglokaliteter er også kun sporadisk besøkt.

Tidligere faunaregistreringer har vært vanskelig å håndtere selv om den biologiske informasjonen er god, fordi lokalitetene kan være noe omtrentlig avgrenset. Dette kommer også av at artene flytter seg rundt i terrenget og ofte har store arealkrav. Noen områder som er av interesse for fugl er av denne typen. Slike opplysninger omfattes også av viltkartlegging, men opplysninger fra viltkart er ikke benyttet i denne undersøkelsen. Revideringer av viltkartet bør derfor koordineres med naturtypekartleggingen.

Det finnes også en god del data om eldre planteforekomster i Nesodden. Disse kan ha lokalitetsinformasjon av typen: "Nesodden", "Nesoddtangen", "Steilene", "Skjærholmen", "Spro", "Fagerstrand" og er følgelig vanskelig å knytte til en bestemt lokalitet. Dette gjelder for eksempel en del rødlistede arter. Selv om de eldre innsamlingene ofte har upresise lokalitetsangivelser, er til gjengjeld identiteten kontrollerbar og de gir generell informasjon om en viktig del av det biologiske mangfoldet i kommunen.

Datagrunnlaget om naturtyper og artsforekomster i Nesodden kommune må generelt sies å være rimelig godt og de oversiktene som finnes har vært et godt utgangspunkt for å gjennomføre denne undersøkelsen. En erfaring er likevel at feltbasert kontroll av eldre opplysninger er nødvendig. Videre finnes det naturmiljøer og artsgrupper som er dårligere undersøkt enn andre. Det er en tendens til at man besøker de samme viktige naturområdene gjentatte ganger med det resultat at datamengden gjerne er skjevt geografisk fordelt. For eksempel er den mest tilgjengelige av kalkøyene i Oslofjorden, Langøyene, bedre undersøkt enn de øvrige. Tradisjonelt er godt kjente artsgrupper som karplanter og fugl benyttet ved naturregistreringer. Andre artsgrupper, som moser, lav og sopp er i sterkere grad trukket inn ved identifisering av verdifulle lokaliteter i de seinere åra. Dette har man forsøkt å ta hensyn til i DN-håndboka og en del nye forekomster, blant annet i kulturlandskap og skog, er kartlagt til dels som et resultat av dette.

Figur 8. Edelløvskog under skrent vest for Kvistemyr.

Lokalitetsbeskrivelser

Nedenfor gis en kortfattet beskrivelse av lokalitetene. Dataene samsvarer med egenskapstabellene i kommunens biologisk mangfold-database.

1 Toåsen

Skog: Urskog/gammelskog (F08)

Verdi: A

Areal (daa): 1444

Toåsen omfattes av verneplan for barskog (Korsmo & Svalastog 1993). Lokaliteten ligger på vestsiden av Nesodden nordvest for To gård. Vegetasjonen består i følge Korsmo & Svalastog (1993) for det meste av fattige typer, vesentlig lavfurskog, men også noe bærlyngskog, blåbærgranskog, fattig sumpskog og tresatt myr. Dessuten inngår myra Tomosan og to mindre tjern. Floraen er også fattig med et visst suboseanisk preg. Skogen er gammel og det forekommer en del død ved. Forsiktig plukkhogst og småflatehogst er foretatt tidligere. Myrvegetasjonen er også relativt intakt, men det er foretatt noe grøfting i sumpskogen. I en mindre del av området mot nord finnes eldre granskog, vesentlig blåbærskog, men også noe lågurtskog (Haugan 1995a). Dette området har nordvendt, flersjiktet skog med mye dødt trevirke i flere nedbrytningsstadier. Gran dominerer, men også bjørk, furu, svartor, rogn, osp og selje finnes her. Den rødlistede arten rynkeskinn (DC) er registrert. Området er mye brukt til friluftsliv og bærer preg av dette. Mange stier krysser området og en lysløype ligger inntil lokaliteten i nord. Området ble i barskogsplanen vurdert som et meget verneverdig supplementsområde. Det er avgrenset etter Haugen (1991).

Litteratur: Langdalen & Kilander (1976), Fylkesmannen i Oslo og Akershus (1990), Haugen (1991), Korsmo & Svalastog (1993), Haugan (1995a).

2 Røer

Kulturlandskap: Flere typer innen kulturlandskap (D99)

Verdi: A

Areal (daa): 516

Området rundt Røer og Løes er variert og inneholder store naturverdier, og det foreligger flere undersøkelser fra området. I følge Hanssen et al. (1985) er dette Østlandets nordligste og største sammenhengende eikeblandingsskog. Foruten kulturpåvirket edelløvsskog finnes gamle havnehager, beitemark, gamle trær, alléer, åkerholmer, dammer, og rundt Røertjern vierkratt og våtmarksvegetasjon. Flatby (1994) undersøkte området i forbindelse med registrering av nasjonalt verdifulle kulturlandskap og anså det som et spesielt verneverdig område. Det store innslaget av store og gamle edelløvtrær, særlig eik, preger området. Ellers finnes også blant annet ask, alm, lønn, lind, hassel, bøk, bjørk, rogn og gran. Tuntreet på gården skal være ca 800 år gammelt. Floraen inneholder arter som blåveis, geitved, leddved, korsved, lerkespore, gullstjerne og marianøkleblom. I beitemark og kantkratt finnes blant annet gjeldkarve, rødknapp, gulmaure, kantkonvall, gullkløver, bergmynte, smalkjempe, engnellik og fagerklokke. Ved hytta øst for tjernet vokser flekkgrisøre og den rødlistede arten solblom (hensynskrevende). Rundt Røertjern finnes

vierkratt og sumpskog, blant annet med myrkongle. Ellers finnes småkløfter med gamle edelløvtrær og rik moseflora langs bekker.

Bredesen & Andreassen (1992) undersøkte fuglelivet i området. En lang rekke hekkende arter ble påvist. Blant de mest interessante observasjonene kan nevnes rødlisteartene skogdue (sårbar), vendehals (sårbar) og dvergspett (hensynskrevende). Pirol skal også være observert i området. Ellers kan nevnes bøksanger, kattugle, løvmeis og sivspurv. Hanssen et al. (1985) registrerte flere svært sjeldne insektarter knyttet til gamle trær i området mellom riksveien og gården. Trærne er til dels svært store og ett var hult og med rødmuldet ved. Syv rødlistede arter ble funnet, blant annet *Euglenes oculatus*, *Scryptia fuscata* og *Atheta neglignens*. Funnene var de første i landet for førstnevnte og sistnevnte art. Maurarten *Lasius brunneus*, som er en karakterart for gamle, hule eiketrær med rødmull ble også funnet, og den rødlistede soppen oksetungesopp (DC) er registrert i området. Øyestikkere er registrert i Røertjern (Olsvik et al. 1990), men kun vanlig blåvannnymfe ble påvist. I tundammen er rødlistearten spissnutefrosk (sjelden) påvist av Strand (1996). Den store variasjonen, artsrikdommen og antallet rødlistearter medfører at området har store naturkvaliteter. Området er en integrert mosaikk av flere kulturmarkstyper, og behandles derfor samlet, da det er naturlig å se de høye naturverdiene i hele området i sammenheng. En beskrivelse av delområder finnes i Bredesen & Andreassen (1992).

Litteratur: Langdalen & Kilander (1976), Hanssen et al. (1985), Fylkesmannen i Oslo og Akershus (1990), Olsvik et al. (1990), Bredesen & Andreassen (1992), Flatby (1994), Strand (1996), Hanssen & Hansen (1998), Norsk ornitologisk forening (1998b).

3 Blylagsdammen

Ferskvann/våtmark: Dammer (E09)

Verdi: A

Areal (daa): 42

Blylagsdammen ble undersøkt av Bolghaug & Dolmen (1996), som fant den nokså sjeldne arten stavtege på østsiden av dammen. Ellers finnes spissnutefrosk, som er regnet som sjelden på rødlista. Den rødlistede vårfluen *Agraylea sexmaculata* (R) er også funnet (Halvorsen pers. medd.). Vannkantvegetasjonen er relativt vanlig, men i kanten ved veien ble rødlistearten dronningstarr (DC) funnet. For øvrig finnes arter som vassgro, elvesnelle, klourt og skjoldbærer. I vierkrattene rundt dammen inngår rødpil. Skogen fungerer som buffersone og bør derfor beholdes rundt dammen. Lokaliteten grenser delvis til villahager og vei. Norsk ornitologisk forening (1998a) har registrert gråhegre og kvinand i dammen. Blylagsdammen omfattes av "verneplan for Oslofjorden" hvor den ble gitt middels til høy prioritet (Verneplanutvalget for Oslofjorden 1999).

Observatør: H. Bratli, G. Halvorsen.

Litteratur: Bolghaug & Dolmen (1996), Norsk ornitologisk forening (1998a), Verneplanutvalget for Oslofjorden (1999), Markussen (1999).

4 Krystalldammen

Ferskvann/våtmark: Dammer (E09)

Verdi: B

Areal (daa): 51

Krystalldammen ble undersøkt av Bolghaug & Dolmen (1996), som fant den nokså sjeldne arten stavtege på østsiden av dammen. Vannkantvegetasjonen er relativt triviell, med arter som klourt, flikbrøndsle, vassgro, fredløs og elvesnelle. Dammen er omkranset av fattig barskog og noe svartorsumpskog, som er best utviklet på sør- og østsiden av dammen. Mot veien får vegetasjon mer ugraspreg, og i nord er det grøfter og tilplantinger med gran. Av arter kan nevnes korsved, firblad, blåveis og skogsalat.

Observatør: H. Bratli

Litteratur: Bolghaug & Dolmen (1996)

5 Dam på Nordstrand (Kvistemyr)

Ferskvann/våtmark: Dammer (E09)

Verdi: A

Areal (daa): 6

Dette er en liten dam omkranset av skog med svartor, bjørk, rogn og noe ask. Skogen på sør- og vestsiden er hogd, mens det på nord- og østsiden i skrenten mot bebyggelsen finnes større trær. I følge Bolghaug & Dolmen (1996) ble det funnet larver av både stor og liten salamander og spissnutet frosk. De hevder at dammen bør vernes på grunn av artsrikdommen av amfibier og individrikdommen av vannlevende organismer. Strand (1996) undersøkte også dammen og fant begge salamanderartene. Han regnet den som en særlig verneverdig dam. Gunnar Halvorsen har nylig undersøkt dammen og funnet flere rødlistede arter, rundskivesnegl (Ex?), billen *Rhantus suturalis* (DC), sørlig høstlibelle (R) og liten bruskgle (R). Dammen omfattes av "Oslofjordverneplanen", hvor den ble gitt høyeste prioritet (Verneplanutvalget for Oslofjorden 1999). Langs bredden inngår vanlig vannkantvegetasjon med blant annet flaskestarr, skogsivaks og fredløs. I selve dammen finnes hvit nøkkerose og vanlig tjønnaks.

Observatør: H. Bratli, G. Halvorsen

Litteratur: Dolmen (1995), Bolghaug & Dolmen (1996), Strand (1996), Verneplanutvalget for Oslofjorden (1999), Markussen (1999).

6 Vest for Kvistemyr

Skog: Rik edelløvskog (F01)

Verdi: C

Areal (daa): 5

Lokaliteten består av en liten alm-lindeskog i rasmark under bratt skrent (figur 8). I tresjiktet inngår til dels gammel lind med spettehull, rogn, osp, lønn, ask, villmorell og hassel. Floraen er rik med trollbær, mye blåveis, vårerteknapp, kantkonvall, svartburkne og blodstorkenebb. På bergene og ved basis av trær finnes middels interessante mose- og

lavarter.

Observatør: H. Bratli

7 Sørby

Ferskvann/våtmark: Dammer (E09)

Verdi: A

Areal (daa): 0,2

Dette er en forholdsvis liten dam i hagen på gården Sørby. Bolghaug & Dolmen (1996) og Strand (1996) fant liten salamander og vanlig frosk i dammen. I følge Bolghaug & Dolmen (1996) virker invertebratlivet for øvrig ordinært og dammen er delvis gjengrodd med andmat. Sennegras dominerer langs breddene.

Litteratur: Bolghaug & Dolmen (1996), Strand (1996)

8 Engsdammen

Ferskvann/våtmark: Dammer (E09)

Verdi: C

Areal (daa): 11

Engsdammen ligger rett ved hovedveien og er påvirket av en veifylling. Vegetasjonen er relativt fattig med flaskestarr, sennegras, bred dunkjevle, myrhatt, lyssiv og fredløs. I selve vannet finnes hvit nøkkerose og vanlig tjønnaks. Bolghaug & Dolmen (1996) hevder at dammen har et forholdsvis fattig dyreliv, trolig på grunn av predasjon fra karpefisk. I 2001 var dammen nedtappet.

Observatør: H. Bratli

Litteratur: Bolghaug & Dolmen (1996)

9 Rognskjærdammen vest

Ferskvann/våtmark: Dammer (E09)

Verdi: C

Areal (daa): 9

Denne dammen deles i to av hovedveien og er følgelig påvirket av veifylling. Vestre del er størst. Den er omgitt av bergknauser og fattig skog med furu, osp og hengebjørk. Noe svartor finnes også. Vegetasjonen er relativt fattig med blant annet vassgro, myrhatt, klourt, elvesnelle. I selve dammen finnes gul nøkkerose og vanlig tjønnaks. Bolghaug & Dolmen (1996) hevder at dyrelivet er relativt fattig. Ingen sjeldne arter ble registrert.

Observatør: H. Bratli

Litteratur: Bolghaug & Dolmen (1996)

10 Rognskjærdammen øst

Skog: Rikere sumpskog (F06)

Verdi: A

Areal (daa): 10

Rundt den østre delen av Rognskjærdammen finnes både relativt fattig barskog og på østsida rikere barskog og edelløvsskogspartier med svartor, ask og hassel (figur 9). Edelløvsbogen spenner fra varmekjær kildeløvskog til alm-lindeskog over korte avstander. Den sjeldne mosen ullmose ble funnet her, sammen med en rekke andre kravfulle sumpskogsmoser. Karplantefloraen er også meget rik med blant annet slakkstarr og sumphaukskjegg, barlind, myske, ramsløk, firblad og skavgras, foruten mer vanlige arter som krypsoleie, gjøksyre, myrmaure, bekkeblom. Selve dammen som domineres av elvesnelle, deles i to av hovedveien og den er følgelig påvirket av veifylling. Korsmo (1974) nevner lokaliteten "S for Svestad" i verneplan for edelløvskog, men da den ikke er lokalisert på kart, er det usikkert om det refereres til det samme området. Ut fra hans beskrivelse er det imidlertid sannsynlig. Han oppgir at skogen er en inoptimal svartorskog, ferskvannsvariant, med forekomst av ramsløk, skavgras og slakkstarr. Bolghaug & Dolmen (1996) hevder at dyrelivet ser ut til å være fattig. Ingen sjeldne arter ble registrert, men larver av padde ble funnet.

Observatør: H. Bratli

Litteratur: Korsmo (1974), Bolghaug & Dolmen (1996).

Figur 9. Varmekjær kildeløvskog ved Rognskjærdammen.

11 Nydammen

Ferskvann/våtmark: Dammer (E09)

Verdi: A

Areal (daa): 6

Dette er en liten dam som grenser inn til villahage og ellers relativt fattig barskog. Vegetasjonen består av nokså fattig vann- og vannkantflora, blant annet med lyssiv, mannasøtgras, myrmaure, fredløs, flaskestarr og bukkeblad. I kanten står litt svartor, hengebjørk og trollhegg. Strand (1996) observerte liten salamander i dammen.

Observatør: H. Bratli

Litteratur: Strand (1996)

12 Dam ved Sunnås sykehus

Ferskvann/våtmark: Dammer (E09)

Verdi: A

Areal (daa): 1

Dammen ligger ved et skogholt ved Sunnås sykehus. Vegetasjonen er relativt triviell, med noe sennegrass og andmat. Bolghaug & Dolmen (1996) registrerte liten salamander og vanlig frosk. I følge dem er dammen noe drenert, og den benyttes mye i pedagogisk øyemed av barnehagen like ved.

Litteratur: Bolghaug & Dolmen (1996), Strand (1996)

13 Øst for Engsdammen

Skog: Rik edelløvskog (F01)

Verdi: B

Areal (daa): 9

Området består av et lite parti med frodig edelløvskog som grenser mot bilvei og villahage. Lokaliteten er nokså påvirket, men floraen er frodig med blant annet firblad, skogvikke, skogsalat, korsved, vivendel og skogsvinerot. Skogsvingel, som er relativt sjelden i regionen ble også funnet. I tresjiktet inngår ask, alm (til dels gammel), sommereik, lønn og svartor. Stedvis langs bekken er skogen forsumpet og det er en god del ungt askeoppslag.

Observatør: H. Bratli

Litteratur: Langdalen & Kilander (1976), Fylkesmannen i Oslo og Akershus (1990)

14 Sør for Eng

Skog: Rik edelløvskog (F01)

Verdi: C

Areal (daa): 4

Lokaliteten består av en liten, frodig edelløvskog med svartor, lønn og ask langs et bekkedrag. Ut mot stranda går skogen over til rike kantkratt med blant annet

blodstorkenebb, kantkonvall, kanelrose og geitved. Floraen er rik med lokalt til regionalt sjeldne arter som breiflangre og sanikkel, og det er mye blåveis. Stedvis er marka fuktigere. Her finnes blant annet fredløs og mye mjødurt.

Observatør: H. Bratli

15 Sevholtdammen

Ferskvann/våtmark: Dammer (E09)

Verdi: C

Areal (daa): 12

Lokaliteten består av to dammer tett inntil hverandre omgitt av hogstflater, noe lågurtskog og en boligeiendom. Vegetasjonen er relativt fattig med lyssiv, vanlig tjønnaks, fredløs og sennegrass. Langs bredden står litt ørevier og hengebjørk.

Observatør: H. Bratli

16 Nord for Grøstad

Ferskvann/våtmark: Dammer (E09)

Verdi: A

Areal (daa): 12

I følge Strand (1996) er dette et skogstjern med forekomst av spiss-snutet frosk. Arten står oppført som sjelden i den nasjonale rødlista. I dammen finnes for øvrig mye myrkongle, gul nøkkerose og tjønnaks. Langs bredden finnes sumpvegetasjon og myr med blant annet flaskestarr, myrhatt, grøftesoleie, hesterumpe, bukkeblad, duskull, trådsiv, sumpmaure og gulldusk. Den nærmeste løvdominerte skogen rundt tjernet er også tatt med som buffersone mot selve dammen.

Litteratur: Dolmen (1995), Strand (1996).

17 Sørbydammen

Ferskvann/våtmark: Dammer (E09)

Verdi: A

Areal (daa): 1

I følge Strand (1996) er dette en skogsdam med forekomst av vanlig frosk og liten salamander. Strand (1996) omtaler lokaliteten som særlig verneverdig. Liten salamander regnes som sårbar på den nasjonale rødlista. I dammen er også stokkand og kvinand registrert (Bredesen 1994).

Litteratur: Bredesen (1994), Strand (1996).

18 Sør for S Løes

Ferskvann/våtmark: Dammer (E09)

Verdi: A

Areal (daa): 1

I følge Strand (1996) er dette en skogsdam med forekomst av både stor og liten salamander. Stor salamander står oppført som direkte truet, mens liten salamander regnes som sårbar på den nasjonale rødlista.

Litteratur: Dolmen (1995), Strand (1996).

19 Kirkebøen

Ferskvann/våtmark: Dammer (E09)

Verdi: A

Areal (daa): 0,2

Dette er i følge Strand (1996) en hagedam med forekomst av liten salamander (sårbar). Lokaliteten ligger i tilknytning til lokalitet 33, og bør ses i sammenheng med den rike løvskogen der.

Litteratur: Strand (1996)

20 Heimli

Ferskvann/våtmark: Dammer (E09)

Verdi: A

Areal (daa): 2

Strand (1996) undersøkte denne dammen og fant forekomster av liten salamander og padde. Liten salamander regnes som sårbar på den nasjonale rødlista.

Litteratur: Strand (1996)

21 SV for Kirkeåsen

Ferskvann/våtmark: Dammer (E09)

Verdi: A

Areal (daa): 0,2

Dette er i følge Strand (1996) en skogsdam med forekomst av liten salamander. Liten salamander regnes som sårbar på den nasjonale rødlista.

Litteratur: Strand (1996)

22 Roås

Ferskvann/våtmark: Dammer (E09)

Verdi: A

Areal (daa): 0,1

Ved Roås ligger en liten hagedam som i følge Strand (1996) har en forekomst av liten salamander. Arten regnes som sårbar på den nasjonale rødlista.

Litteratur: Strand (1996).

23 Ellingstادتjern

Ferskvann/våtmark: Dammer (E09)

Verdi: A

Areal (daa): 22

Ellingstادتjern er et lite skogstjern som i følge Strand (1996) har forekomst av liten salamander og padde. Liten salamander regnes som sårbar på den nasjonale rødlista. Den nærmeste skogen rundt tjernet er tatt med som buffersone.

Litteratur: Strand (1996).

24 Vardåsen

Skog: Urskog/gammelskog (F08)

Verdi: B

Areal (daa): 101

Områder ligger i følge Lindblad (1996) i et småkupert landskap SØ for selve Vardåsen. Blåbærgranskog dominerer, men også svartorsump og storbregneskog langs en meandrerende bekk inngår. Røsslyng-blokkebærskog og lavskog er vanlig på knausene. Det finnes enkelte store mosedekte bergvegger, og noe grov osp, særlig mot øst. Området har stedvis store konsentrasjoner av død ved, både stående og liggende, og det er få hogstspor. Lokaliteten har de rikeste forekomstene av granrustkjuke og piggbroddsopp som er kjent på Nesodden i følge Lindblad (1996). For øvrig er tretåspett og laven gubbeskjegg observert. Granrustkjuke regnes som hensynskrevende på den nasjonale rødlista.

Litteratur: Lindblad (1996).

25 Vardåsen øst

Skog: Urskog/gammelskog (F08)

Verdi: B

Areal (daa): 32

Området inneholder relativt gammel granskog med mye død ved og godt nedbrutte læger. Det er opprinnelig beskrevet av Lindblad (1996), som et separat avgrenset delområde under lokalitet 24, Vardåsen. I den nordlige delen er det en bratt fjellskråning. Nedenfor

denne er det gransumpskog. Det er få hogstspor i lokaliteten. Den rødlistede granrustkjuke (DC) er funnet i lokaliteten, dessuten finnes piggbroddsopp.

Litteratur: Lindblad (1996).

26 Sør for Ravnsborgtjern

Skog: Urskog/gammelskog (F08)

Verdi: B

Areal (daa): 82

Lokaliteten ligger på sørsiden av en kolle sør for Ravnsborgtjern. I følge Lindblad (1996) dominerer blåbærskog, sammen med en del bærlyngskog. Gran dominerer, men det finnes også noe furu, bjørk, selje, rogn, osp, eik og lind. I det nordligste området finnes rike forekomster av relativt grove læger i flere nedbrytningsstadier. Det er kun spredte spor etter hogst. Granrustkjuke (DC) er funnet og det er observert merker etter tretåspett. For øvrig ble det ikke funnet flere interessante arter. Mot sør er avgrensingen i følge Lindblad (1996) noe omtrentlig.

Litteratur: Lindblad (1996).

27 Skoklefalltjern

Skog: Flere typer skog (F99)

Verdi: B

Areal (daa): 275

Flora og vegetasjon i lokaliteten er undersøkt av Flatby (1995). Vegetasjonen beskrives som forholdsvis variert. Barskog dominerer, men stedvis forekommer lommer med svartorsumpskog og små skrenter med lind og hassel. Typisk er innslag av små eiketrær i den fattige furuskogen. Ellers finnes sumpvegetasjon. Det er registrert i underkant av 200 karplanter i området. Flere er varmekjære sørlige eller sørøstlige arter. Blant de mest interessante artene kan nevnes skavgras, slakkstarr, nattfiol, lakrismjelt, tysbast, klourt, kattehale, pors, skogbjørnebær, bekkeveronika og myske. De rødlistede soppartene skaftjordstjerne og styltejordstjerne er fra tidligere samlet ved Skoklefalltjernet, mest sannsynlig innenfor lokaliteten. Begge regnes som hensynskrevende.

Også fuglelivet er rikt (Norsk ornitologisk forening 1995a). Minst 53 arter er registrert, og av disse hekker minst 34. De mest spesielle artene oppgis å være gråhegre, sivhøne, sivspurv, toppand og toppmeis. Ellers er det høye tettheter av gjerdesmett, bøksanger og svartmeis. Selve tjernet med omkringliggende myr- og sumpvegetasjon, sumpområdet i nordvest og vestre del av høydedraget nord for vannet har i følge Flatby (1995) størst botanisk verdi. De mer fattige typene på høydedraget øker imidlertid variasjonen og avgrenser landskapsrommet slik at tjernet blir en grønn lunge i et ellers påvirket landskap.

Litteratur: Langdalen & Kilander (1976), Fylkesmannen i Oslo og Akershus (1990), Flatby (1995), Norsk ornitologisk forening (1995a), Norsk ornitologisk forening (1998b).

28 Flaskebekktjernet

Skog: Flere typer skog (F99)

Verdi: C

Areal (daa): 157

Fuglelivet i og rundt Flaskebekktjernet er registrert av Norsk ornitologisk forening (Norsk ornitologisk forening 1995b). Vegetasjonen består av fattig bar- og løvskog. Ung skog dominerer. 33 fuglearter er registrert, av disse er 28 hekkende. Gulsanger ble observert, ellers forekommer kun vanlige arter. Området er noe omtrentlig avgrenset. Trolig finnes det også partier med rikere skog mot sør, som bør undersøkes nærmere.

Litteratur: Norsk ornitologisk forening (1995b).

29 Nyborgdammene

Skog: Flere typer skog (F99)

Verdi: C

Areal (daa): 64

Fuglelivet i og rundt Nyborgdammene er registrert av Norsk ornitologisk forening (Norsk ornitologisk forening 1996a). Området består av to dammer og den nærmeste skogen omkring dem. Området inneholder variert blandingskog, løvskog og til dels gammel granskog. I løvskogen inngår ask, alm, hassel, osp, rogn og bjørk. Ved dammen finnes storvokst or. Til sammen 39 fuglearter er registrert, og av disse er minst 25 hekkende. Av interessante arter nevnes kvinand, strandsnipe, skogsnipe, gråhegre, grønnspett, sivmeis og løvmeis. Området betegnes som fuglerikt. Det er noe omtrentlig avgrenset.

Litteratur: Norsk ornitologisk forening (1996a), Norsk ornitologisk forening (1998b).

30 Bergerskogen

Skog: Rik edelløvskog (F01)

Verdi: B

Areal (daa): 233

Eikeskogen ved Berger er undersøkt av Norsk ornitologisk forening (1996b), som oppgir at lokaliteten er fuglerik med 33 registrerte arter, hvorav minst 32 hekker. Den rødlistede arten dvergspett (DC) er observert, for uten kattugle, stillits og bøksanger. Floraen er ikke spesielt undersøkt, men Norsk ornitologisk forening (1996b) oppgir store mengder blåveis og liljekonvall, noe som indikerer en rik flora. Stedvis finnes også storvokst eik, ask, or og lønn, og det finnes noen gamle, hule, styvede trær, hvor kattugle har hekket. Løvskogen dominerer i den søndre delen av lokaliteten, mens gran og furu dominerer mot nord og øst. Lokaliteten er verdsatt til viktig på bakgrunn av dvergspettobservasjonen. Såpass stor og sammenhengende eikeskog er i seg selv interessant så langt mot nord, og området bør sees i sammenheng med eikeskogsområdene ved Røer og Løes.

Observatør: B. Bredesen

Litteratur: Norsk ornitologisk forening (1996b), Norsk ornitologisk forening (1998b).

31 Søndre Granerud-Hokholt

Skog: Flere typer skog (F99)

Verdi: A

Areal (daa): 320

Norsk ornitologisk forening har undersøkt området fugleliv (Norsk ornitologisk forening 1996c), og det er rapportert 55 arter. Av disse er 37 hekkende. Området er verdifullt for fuglelivet, med tallrike populasjoner av vanlige arter, foruten mer uvanlige arter som tornskate, duetrost, skogsnipe og musvåk. De rødlistede artene vendehals og skogdue finnes også. Begge regnes som sårbare. Området er variert med alt fra gamle hogstflater til gammel barskog, både furu og gran. Dessuten finnes havnehager og gammel eng ved en nedlagt husmannsplass. Avgrensing følger Norsk ornitologisk forening (1996c).

Litteratur: Norsk ornitologisk forening (1996c), Norsk ornitologisk forening (1998b).

32 Vestre Hokholt

Skog: Rik edelløvskog (F01)

Verdi: C

Areal (daa): 5

Området består av rik furudominert skog med innslag av lønn, eik, hassel og ask. Området er verdifullt på grunn av forekomster med store eiketrær med omkrets på opp til 375 cm. Gamle edelløvtrær kan være viktige for moser, sopp, lav og insekter, men ingen konkrete observasjoner foreligger fra området. Trolig har det vært beitet her tidligere. Utfyllende undersøkelser for å dokumentere naturverdier bedre anbefales.

Litteratur: Haugan (1996a).

33 Løes

Skog: Rik edelløvskog (F01)

Verdi: B

Areal (daa): 43

Lokaliteten består av gammel, grovvokst edelløvskog med mye eik, og yngre gjengroingskog med osp, bjørk og eik (Haugan 1996b). Noe ask, lind, lønn, hassel og furu finnes også. Verdifullt er forekomstene med gamle edelløvtrær, spesielt gammel eik. Tidligere skal det være registrert nattergal og pirol i lokaliteten. Det er mye død ved i området og dvergspett, som er regnes som hensynskrevende, har fast tilhold. Området er under gjengroing. Dvergspett har krav til store mengder død ved, og det er derfor viktig å sikre god tilgang på dette. Inntil lokaliteten ligger en dam (lokalitet 19), hvor liten salamander finnes.

Observatør: B. Bredesen

Litteratur: Haugan (1996b).

34 Sørbyskogen

Skog: Rikere sumpskog (F06)

Verdi: B

Areal (daa): 84

Langs bekken i Sørbyskogen finnes gammel svartorskog med stort innslag av grov osp, bjørk, selje, lind, alm og lønn. En del ung gran har kommet opp de siste 20-40 år. Stedvis er det en del sumpskog, blant annet med klourt, firblad og strutseving. Ask dominerer i enkelte partier. Det rike og fuktige løvskogsmiljøet skaper gode forhold for mosefloraen. I nedre del av lokaliteten finnes bergvegger langs bekken med rik moseflora, kystbundne arter som den relativt sjeldne revemose, kyststornemose, glansmose og hasselmoldmose. Deler av lokaliteten er mindre interessant med relativt ung granskog. Det er ellers mye dødt løvtrevirke. Spesielle arter som er registrert er den rødlistede arten dvergspett (DC). Ellers kan nevnes tretåspett, svartspett, grønnspett, flaggspett, vintererle og fossefall. 100 m sør for nedre del av Sørbybekken finnes gammel granskog med mye død ved. Her er piggbroddsopp funnet, og dvergspett er registrert. Området henger sammen med lokalitet 35 og bør ses i sammenheng med denne. Samlet inneholder områdene store naturverdier.

Observatør: B. Bredeesen, H. Bratli

Litteratur: Bredeesen (1994), Norsk ornitologisk forening (1997), Norsk ornitologisk forening (1998b).

35 Sørby gård

Kulturlandskap: Flere typer innen kulturlandskap (D99)

Verdi: A

Areal (daa): 78

Områdene rundt Sørby gård består av kulturlandskap med hagemark, åker, store gamle trær, allér med blant annet grov bjørk, eik og lind (figur 10). Enkelte lindetrær har rikelig med spettehull, der det blant annet har hekket kattugle. Sør for gården finnes gammel hagemarkspregget edelløvskog i skrent dominert av lind, eik og ask. I undervegetasjonen inngår arter som gullstjerne, moskusurt og lerkespore. Her er det en del død ved. Flere trær er svært gamle og hule. På trærne finnes rikbarkssamfunn med moser og lav, blant annet allélav, lungenever, leppedogglav, ekornmose og skorpelavene *Bacidia rubella* og *Acrocordia gemmata*. På eik vokser eikebroddsopp. Langs med bekken fra dammen finnes kravfulle moser, blant

Figur 10. Allé ved Sørby gård.

annet glansmose og putevrimose på berg. Området er undersøkt av Norsk ornitologisk forening og fuglelivet er rikt med hekkende grønnspett, kattugle og løvmeis (Bredesen 1994). Også de rødlistede artene skogdue og dvergspett er observert. Området er noe omtrentlig avgrenset. Det henger sammen med lokalitet 34 og bør ses i sammenheng med denne. Samlet inneholder områdene store naturverdier.

Observatør: B. Bredesen

Litteratur: Bredesen (1994), Norsk ornitologisk forening (1997).

36 Oksval brygge

Kulturlandskap: Kalkrike enger (D08)

Verdi: C

Areal (daa): 2

Retten ved Oksval brygge ligger en liten lokalitet med artsrikt kantkratt og tørrbergvegetasjon. Floraen er rik og inneholder en del arter typisk for de kalkrike øyene i indre Oslofjord. Mest interessant er en forekomst med knollmjødurt. Ellers finnes blant annet blodstorkenebb, berberiss, prikkperikum, bergmynte, markjordbær, gulmaure, fingerstarr og flekkgrisøre. Lokaliteten ligger inneklemt mellom brygger, parkeringsplass og bebyggelse. En sti som passerer området bidrar til å redusere naturverdiene. Små lommer med rik flora i bebyggelsen er likevel et verdifullt naturinnslag. Lokaliteten er derfor tatt med selv om den har lav lokal verdi.

Observatør: H. Bratli

37 Haukemyr

Skog: Urskog/gammelskog (F08)

Verdi: B

Areal (daa): 24

Området består av sørøstvendt, flersjiktet grandominert skog (Haugan 1995b). Gjennom skogen går en liten bekk. Foruten gran finnes mye hassel, og noe alm, lind, svartor, eik og ask. Dominerende vegetasjon er blåbærskog og lågurtskog. Området har en del eldre hogstspor, men det finnes en del død ved. Av interessante arter nevnes granrustkjuke, som står oppført på rødlista som hensynskrevende, samt vasskjuke og myske.

Observatør: B. Bredesen, S. Olsen

Litteratur: Haugan (1995b).

38 Grimsåsen

Skog: Urskog/gammelskog (F08)

Verdi: B

Areal (daa): 13

Lokaliteten ligger i en trang dal på østsiden av Grimsåsen (Haugan 1995c). Den består av flersjiktet skog med gran og lind. Ellers inngår selje, ask, osp, hassel, rogn, eik og bjørk. Det finnes en del død ved i ulike nedbrytningsstadier og rikelig med moserike bergvegger. En hul eik finnes også. Den rødlistede arten granrustkjuke (DC) er registrert, sammen med vasskjuke. Området er relativt lite påvirket og variert med innslag av mange varmekjære treslag.

Litteratur: Haugan (1995c).

39 Østre Høybråten nord

Skog: Urskog/gammelskog (F08)

Verdi: C

Areal (daa): 18

Beskrivelse

Lokaliteten ligger i en vestvendt skråning i overkanten av en myr (Haugan 1996c). Dominerende vegetasjonstype er blåbærskog, men det er også noe gransumpskog og lågurtskog. Gran dominerer, men også bjørk, rogn, furu, osp, einer, lind og svartor inngår. Det finnes en del død ved i alle nedbrytningsfaser. Den middels interessante sopparten piggbroddsopp er registrert.

Observatør: B. Bredesen, S. Olsen

Litteratur: Haugan (1996c).

40 Østre Høybråten sør

Skog: Urskog/gammelskog (F08)

Verdi: B

Areal (daa): 6

Lokaliteten ligger i en trang dal like øst for Østre Høybråten. Den dominerende vegetasjonstypen er blåbærskog, men noe gransumpskog forekommer. Gran er vanligst, men det er også noe furu, rogn og stor svartor. Det er noe død ved i lokaliteten, og den rødlistede arten granrustkjuke (DC) er registrert.

Observatør: B. Bredesen, S. Olsen

Litteratur: Haugan (1996c)

41 To gård

Kulturlandskap: Flere typer innen kulturlandskap (D99)

Verdi: B

Areal (daa): 94

Området omfatter kulturmarka ved To gård og en smal sone av skogen rundt gården. Kulturlandskapet er variert med beitemark, slåtteeeng, natureng, en dam, alléer og store edelløvtrær, blant annet flere store gamle eiker. På enga sør for gården stor en stor kroneik. Floraen på engene er artsfattig og inneholder vanlige arter som gulaks, markjordbær, ryllik og rødkløver. Dels finnes et nylig rydda beite, dels fulldyrka eng. I gjengroende hagemark og på knausene nord for gården finnes rikere flora, med blant annet flekkgrisøre, fingerstarr, hengeaks, rødknapp og knollerteknapp. Skogen rundt består av til dels ung og tett granskog, plantefelt løvskog og blandingsskog. Norsk ornitologisk forening har registrert 56 fuglearter i området, hvorav 43 regnes som hekkende (Myhr 1998). Av mer uvanlige arter nevnes den rødlistede arten vendehals (V), samt spurveugle, bøksanger, tornskate og stillits. Spurvehauk, musvåk, orrfugl, gjøk, svartspett og ravn streifer også innom området. Lokaliteten er noe omtrentlig avgrenset. Selv om området stedvis er relativt påvirket og intensivt drevet, er det vurdert som viktig, på grunn av rikt fugleliv, innslag med rik flora og forekomster med flere kulturmarkstyper.

Litteratur: Myhr (1998).

42 Buksedammen

Ferskvann/våtmark: Dammer (E09)

Verdi: B

Areal (daa): 9

Dette er en isdam med fattig vannvegetasjon omkranset av fattig furuskog og røsslyngdekte knauser. Dammen er uten veiforbindelse og mindre påvirket enn flere av de andre dammene i området. Gråhegre ble observert. Ellers finnes arter som slåttestarr, vanlig tjønnaks, vassgro, flaskestarr og bukkeblad. Langs kanten står hengebjørk, trollhegg, ørevier, osp og furu. Dammen inngår i et kompleks av dammer mellom Svestad og Fagerstrand.

Observatør: H. Bratli

43 Sprodammen

Ferskvann/våtmark: Dammer (E09)

Verdi: B

Areal (daa): 46

Lokaliteten består av en relativt stor isdam med middels rik vann- og vankantvegetasjon. Typiske arter er klourt, dunkjevle, fredløs, flaskestarr, myrhatt og melkerot. Langs bredden står svartor, trollhegg og selje. I vest grenser dammen mot en vei, og villabebyggelse finnes helt inntil lokaliteten. På østsiden ligger en liten skogskrent med rik lågurtskog. Helt sør nær Buksedammen finnes sumpvegetasjon med blant annet elvesnelle og eldre svartor i kanten av dammen. Lokaliteten er en del av et kompleks med isdammer.

Observatør: H. Bratli

44 Nydammen S for Sprodammen

Ferskvann/våtmark: Dammer (E09)

Verdi: B

Areal (daa): 18

Rett sør for Sprodammen ligger Nydammen. Den er forbundet med Sprodammen gjennom en liten bekk. Vannkantfloraen er middels rik med blant annet myrkongle, fredløs, skogsivaks, bukkeblad og mjølkerot. Langs bredden vokser blant annet ørevier og svartor. Dammen er omkranset av gammel granskog. Inkludert i lokaliteten er en liten kløft med rikere skog sør for dammen hvor blant annet lind og hassel inngår. Lokaliteten inngår i et kompleks av flere isdammer.

Observatør: H. Bratli

45 Torghagedammen

Ferskvann/våtmark: Dammer (E09)

Verdi: B

Areal (daa): 5

Dette er en liten dam inneklemt mellom hovedveien og flere villahager. Vann- og vannkantvegetasjonen er nokså triviell med bred dunkjevle, flaskestarr, myrhatt og mjølkerot. I kanten står ørevier, hengebjørk og hybridene mellom hvitpil og skjørpil. Lokaliteten inngår i et kompleks av flere isdammer mellom Fagerstrand og Svestad.

Observatør: H. Bratli

46 Temsen

Ferskvann/våtmark: Dammer (E09)

Verdi: B

Areal (daa): 13

Dette er en liten isdam som ligger langs hovedveien. Vegetasjonen er middels rik med blant annet bred dunkjevle, myrkongle, mjølkerot, fredløs, andmat og skogsivaks. Langs bredden vokser blant annet istervier og ørevier. Lokaliteten inngår i et kompleks av flere isdammer mellom Fagerstrand og Svestad.

Observatør: H. Bratli

47 Bråtedammen

Ferskvann/våtmark: Dammer (E09)

Verdi: B

Areal (daa): 42

Lokaliteten består av en relativt stor isdam omgitt av villabebyggelse, vei og noe skog. Floraen er middels rik med bred dunkjevle, elvesnelle, myrhatt og fredløs. Fra tidligere finnes innsamlinger ved Botanisk museum i Oslo av myrkongle og tvebustarr. Langs bredden står selje, hengebjørk og trollhegg. Lokaliteten inngår i et kompleks av flere isdammer mellom Fagerstrand og Svestad. Langs grusveien i sør finnes et sumpskogsparti med en del skavgras.

Observatør: H. Bratli

48 Øst for Sprodammen

Skog: Rik edelløvsskog (F01)

Verdi: C

Areal (daa): 13

Dette er en liten lokaliteten med rik edelløvsskog i blokkrik skrent rett øst for Sprodammen. Lokaliteten flater ut mot Sprodammen hvor den grenser til sumpvegetasjon med svartor. I tresjiktet inngår blant annet ask, sommerekik, hassel og svartor, foruten gran og gammel osp. Vegetasjonen er av lågurttypen med blant annet blåveis, fingerstarr, myske, sanikkel og skogsalat. På bakken og på steiner finnes ganske rik moseflora med kysttornemose, hasselmoldmose, rottehalemose og stortujamose.

Observatør: H. Bratli

49 Labråten

Skog: Rik edelløvsskog (F01)

Verdi: C

Areal (daa): 4

Dette er en liten edelløvslokaliteten i skrent rett ved Labråten. Lokaliteten ligger i en liten bekkekløft. Den er påvirket av noe søppel og granplanting, men er avgrenset på grunn av rik flora med blant annet skogsvingel, som er en regionalt sjelden art, kun med noen få forekomster på Nesodden. Ellers finnes trollbær, blåveis, fingerstarr, skogsalat, lind, lønn, ask og hassel.

Observatør: H. Bratli

50 Vest for Buksedammen

Skog: Rik edelløvskog (F01)

Verdi: C

Areal (daa): 5

Dette er en liten lindeforekomst i den bratte skrenten vest for Buksedammen. Lokaliteten er spesiell i den forstand at det er noe rikere flora i den ellers nokså fattige furuskogsdominerte lia. Grov nattfiol, knerot, snerprørkvein, fingerstarr og noe eik ble registrert. Lokaliteten har relativt lav lokal verdi.

Observatør: H. Bratli

51 Storerudbråten

Skog: Annen type skog (F98)

Verdi: C

Areal (daa): 17

Lokaliteten omfatter en barlindforekomst i gammel, men noe hogstpåvirket lågurtgranskog. Noen barlindindivider finnes spredt i lokaliteten. Ellers er floraen ganske rik med arter som blåveis, kranskonvall, skogsvinerot og skogsalat. Lokaliteten ligger innklemt mellom bebyggelse og veier og påvirkes av dette.

Observatør: H. Bratli

Litteratur: Langdalen & Kilander (1976), Fylkesmannen i Oslo og Akershus (1990).

52 Gaupemyrdammen

Ferskvann/våtmark: Dammer (E09)

Verdi: A

Areal (daa): 50

Gaupemyrdammen er en relativt stor dam på vestsiden av hovedveien nord for Fagerstrand (figur 11). Gunnar Halvorsen (pers. medd.) har her funnet den rødlistede teger *Hydrometra gracilentata* (DM). Her finnes også den sjeldne kransalgen skjørglattkrans (Langangen 1996), som regnes som sårbar (V). Arten er bare kjent fra noen få lokaliteter rundt Oslofjorden, men den er liten og lett å overse. For øvrig er vannvegetasjonen fattig med arter som hvit nøkkerose, gulldusk, lyssiv, bukkeblad, flaskestarr og fredløs. Rundt dammen finnes svartor og hengebjørk. I skogbunnen finnes noe rik vegetasjon med blant annet hengeaks og skogsalat. Både mort og abbor finnes i dammen, noe som kan forklare at salamander ikke er registrert her.

Observatør: H. Bratli, G. Halvorsen

Litteratur: Langangen (1996)

Figur 11. Gaupemyrdammen.

53 Persilengtjern

Ferskvann/våtmark: Rike kulturlandskapssjøer (E08)

Verdi: C

Areal (daa): 44

Persilengtjern er et lite tjern omkranset av sumpskog, sumpvegetasjon og myr, delvis beliggende mot kulturlandskap. I kanten rundt tjernet dominerer stedvis tette belter med takrør. Sumpvegetasjonen er velutviklet og rik med arter som kattehale, dunkjevle og gulldusk. I selve vannet og langs bredden finnes gul nøkkerose, andemat, myrkongle, kjempepiggnopp og vassgro. Ellers finnes vassrørkvein, klourt, gulstarr, fredløs, mannasøtgras, elvesnelle og krypsoleie. I sumpskogen inngår moser som kysttornemose og saglommemose. Den tilgrensende skogen preges av grøfting, men er tatt med som en buffer mot sumpvegetasjonen og selve tjernet. Grøftingen er særlig tydelig langs bekken på sørsida. På fuktig mark inngår blant annet svartor i løvskogen, mens eldre granskog finnes på tørrere partier.

Observatør: H. Bratli

54 Fagerstrand brygge

Kulturlandskap: Kalkrike enger (D08)

Verdi: B

Areal (daa): 4

Rett nord for Fagerstrand brygge på vestsida av veien ligger en liten tørreng med artsrik flora. Av spesielt interessante arter kan nevnes den kalkkrevende og varmekjære arten knollmjødurt. Ellers finnes arter som åkermåne, lakrismjelt, kransmynte, bergmynte, gulmaure, blodstorkenebb og gjeldkarve. Enga preges av gjengroing, og påvirkning fra bebyggelsen omkring og en del nitrofile, høyvokste "ugressarter" kommer inn, særlig ved huset på sørsiden. Den rike floraen ser ut til å fortsette på Statoil-tomta. En hest beitet deler av lokaliteten i 2001. Trolig har enga opprinnelig vært slått og/eller beita, og skjøtsel for å ivareta den opprinnelige floraen er trolig nødvendig. En eik står midt i eng.

Observatør: H. Bratli.

55 Solbakken

Kulturlandskap: Kalkrike enger (D08)

Verdi: B

Areal (daa): 12

Rundt Solbakken ligger en lokalitet med små kalktørrenger i veksling med svaberg og kant- og krattvegetasjon (figur 12). Floraen er svært artsrik med flere interessante arter, først og fremst knollmjødurt, som er en sjelden varmekjær art. Ellers kan nevnes arter som bergmynte, berberiss, mørkkongsslys, flekkgrisøre, hvit bergknapp, svarterteknapp, knoppurt, smalkjempe, rødknapp, fjellrapp, gulmaure, blodstorkenebb, bakkemynte, markmalurt, nesleklokke og storblåfjær. På bergene finnes svartburkne og den noe kalkkrevende mosen putevrimose, og på stranda vokser blant annet strandvortemelk og strandrug. Spredt står enkelte aske- og lønnetrær og noe einer. Selve hagen er inkludert i lokaliteten, men det er den opprinnelige vegetasjonen rundt og ned mot fjorden som har høyest naturverdi. Lokaliteten grenser til skogen i

Figur 12. Kantkratt og tørreng ved Solbakken.

lokalitet 56 mot øst og bør ses i sammenheng med denne.

Observatør: H. Bratli

56 Solbakken øst

Skog: Rik edelløvsskog (F01)

Verdi: C

Areal (daa): 21

Retten øst for Solbakken ligger et lite parti med åpen edelløvsskog og kantkratt. Eik er vanligst, men også ask, lind, hassel og svartor inngår. Øverst går skogen over til blandingsskog med furu, eik, hassel og lind. Skogen er stort sett småvokst, men noen eldre trær finnes. Floraen er artsrik med en blanding av kant- og lågurtskogararter. Her kan nevnes berberiss, blodstorkenebb, prikkperikum, markjordbær, hengeaks, leddved, storblåfjær, flekkgrisor, korsved, skogvikke og bergmynte. Lokaliteten grenser til lokalitet 55 og bør ses i sammenheng med denne.

Observatør: H. Bratli

57 Lillerud NV

Kulturlandskap: Kalkrike enger (D08)

Verdi: C

Areal (daa): 1

Lokaliteten omfatter et lite tørrengfragment ved en hytte rett NV for Lillerud. Her finnes blant annet den varmekjære og kalkkrevende arten knollmjødur. Ellers finnes fagerklokke, prestekrage, kantkonvall, skogkløver, kransmynte, bergmynte og dunhavre. En stor eik står også i lokaliteten, som ligger på tomta til hytta. Lokaliteten har lav lokal verdi.

Observatør: H. Bratli

58 Lillerud SV

Skog: Rik edelløvsskog (F01)

Verdi: C

Areal (daa): 21

Lokaliteten omfatter relativt ung askeskog på begge sider av bekken mellom Lillerud og dammen på sørsiden. Vegetasjonen er relativt variert og veksler mellom fuktige og tørre skogstyper. I tresjiktet inngår mye ask, foruten lind, hassel, lønn, alm og eik. Enkelte større trær finnes. Mot sør overtar gran på tørrere og mer fattig mark. Floraen er artsrik med blant annet grov nattfiol, brunrot, firblad, svarterteknapp, marianøklebånd, nesleklokke og kransmynte. I skogbunnen og på blokker og små bergskrenter finnes rik moseflora. Skogen preges ellers av mye ungt askeoppslag. Den rike vegetasjonen fortsetter ned mot dammen, men denne delen ble ikke undersøkt da den var sperret av med gjerde.

Observatør: H. Bratli

59 Lillerud NØ

Kulturlandskap: Kalkrike enger (D08)

Verdi: C

Areal (daa): 13

På nordsiden av veien ligger et lite område klassifisert som kalkrik eng. Floraen er artsrik og flere av artene er basekrevende. Mest interessant er forekomsten med den varmekjære og sjeldne arten knollmjødur. Ellers finnes arter som smalkjempe, småengkall, rødknapp, gjeldkarve, grov nattfiol, gullkløver og gulmaure. Enga er forholdsvis tørr og preges av gjengroing med busker og einer. I lokaliteten finnes også hagemarklignende partier, blant annet med en del middels gammel eik på grunnlendte koller. Ellers finnes en del osp og ask. For å hindre fortsatt gjengroing med konkurransesterke ugrasarter og busker og trær kreves skjøtsel i form av beite eller slått.

Observatør: H. Bratli

60 Kjerringbukta

Skog: Rik edelløvskog (F01)

Verdi: C

Areal (daa): 14

På nordsiden av Kjerringbukta rett nord for Solbakken ligger et lite område med edelløvskog i blanding med furuskog i bratt sørvestvendt skrent. I tresjiktet inngår mye til dels gammel lind. Svartor finnes nærmest stranda. Deler av lokaliteten inneholder strandberg og kantkratt, og under små skrenter og knauser er det en del steinblokker. Floraen er artsrik med kantkrattarter og edelløvskogsarter i blanding. Det ble registrert arter som blodstorkenebb, fingerstarr, leddved, hengeaks, lakrismjelt, skogsalat, berberis, markjordbær, svarterteknapp, prikkperikum og bergmynte. Mer spesielt er forekomst av rødflangre, som er en basekrevende og sjelden art i regionen. På Nesodden er den kjent fra Langøyene og ved Ildjernet. Funn av vårbendel er også relativt interessant.

Observatør: H. Bratli

61 Humlesekken

Kulturlandskap: Kalkrike enger (D08)

Verdi: C

Areal (daa): 5

Lokaliteten består av ulike strandtyper, vesentlig relativt fattig strandbergvegetasjon, strandengfragmenter og tørrbakkepartier med middels rik flora. Mest interessant er en forekomst med den kalkkrevende, varmekjære og sjeldne arten knollmjødur. Ellers finnes flere typiske tørreng- og kantkrattarter, blant annet blodstorkenebb, bergmynte, rødknapp, knoppurt, vill-løk og gulmaure. Innslag av strandplanter som strandvortemelk, rødsvingel, saltsiv, strandrug og fjærekoll finnes enkelte steder. Dette medfører større variasjon i artsammensetning og større artsmangfold. Lokaliteten ligger inntil fritidsbebyggelse og påvirkes noe av det.

Observatør: H. Bratli

62 Bekk

Skog: Rik edelløvskog (F01)

Verdi: C

Areal (daa): 32

Lokaliteten består av frodig, stedvis fuktig edelløvskog som strekker seg som en smal stripe langs bekken et stykke innenfor stranda og oppover lia. I tresjiktet finnes til dels storvokst svartor, alm, ask, lønn, eik og lind. Flekkvis finnes også noe storvokst gran. Floraen er frodig og artsrik, og består av arter som hengeaks, blåveis, storkonvall, kranskonvall, brunrot, skogsvinerot, kransmynte, trollbær og krattfiol. I skogbunnen og på blokker finnes rik moseflora med blant annet hasselmoldmose, kysttornemose og krusfagermose. Deler av lokaliteten ligger i en grunn kløft og et lite parti på flat mark består av svartorsumpskog. Her finnes blant annet vendelrot og klourt. Inntil lokaliteten er granskogen hogd i enkelte partier.

Observatør: H. Bratli

63 Store Rud

Kulturlandskap: Hagemark (D05)

Verdi: C

Areal (daa): 18

Nord for tunet på Store Rud ligger en havnehage med store, gamle aske- og eiketrær. Noe hassel, furu og einer finnes også. En del av lokaliteten består av knauser med grunnlendt mark. Floraen er relativt fattig, stedvis noe ugraspreget i den frodigste delen, men arter som legeberonika, nesleklokke og prestekrage finnes også. På trærne ble det registrert noen rikbarksarter med lav og mose, blant annet ekornmose. En bekk går gjennom lokaliteten langs veien. Her er vegetasjonen fuktpreget med blant annet vendelrot, flikbrøndsle, bueforglemmegei og bekkeblom.

Observatør: H. Bratli

64 Ved Store Rud

Kulturlandskap: Store gamle trær (D12)

Verdi: C

Areal (daa): 1

Lokaliteten omfatter en stor gammel eik som står i åkerkant nord for Store Rud. Rundt eika er det mye ungt askeoppslag, som bør fjernes for å slippe sollys til stammen. For øvrig er floraen fattig.

Observatør: H. Bratli

Litteratur: Langdalen & Kilander (1976), Fylkesmannen i Oslo og Akershus (1990).

65 N for Store Rud

Kulturlandskap: Kalkrike enger (D08)

Verdi: C

Areal (daa): 1

Lokaliteten omfatter en liten forekomst med knollmjødur i åkerkant. Dette er en temmelig sjelden, basekrevende og varmekjær art som fortrinnsvis finnes på de kalkrike øyene i indre Oslofjord. Ellers ble arter som krokshals, knoppurt, gulmaure og firkantperikum registrert. Lokaliteten har relativt lav lokal verdi.

Observatør: H. Bratli

66 Nordre Gjøfjell

Skog: Rik edelløvskog (F01)

Verdi: C

Areal (daa): 30

Vest for Nordre Gjøfjell ligger en tidligere beita hagemarkskog i kant mellom kornåker og skinnere barskog. Skogen er generelt åpen, relativt fattig og tørr. Den ser ut til å være i en gjengroingsfase etter tidligere beite. Det finnes noe gammel eik, ellers inngår hassel, lønn, ask (til dels gammel) og lind. I den nordre delen blir terrenget brattere og får mer preg av løvskog i skrenter. Et gammelt steingjerde vitner om tidligere tiders bruk. Av arter kan nevnes blåveis, jordbær, fingerstarr, hengeaks og nattfiol.

Observatør: H. Bratli

Litteratur: Fylkesmannen i Oslo og Akershus (1990), Langdalen & Kilander (1976).

67 Sandheim

Ferskvann/våtmark: Dammer (E09)

Verdi: C

Areal (daa): 1

Dette er en liten dam omkranset av skog, vesentlig svartor og noe hassel og ask. I dammen vokser skogsivaks og langs bredden finnes skogsalat, kantkonvall, skogfiol, stormaure, kornstarr og skogsvinerot. Dammen ligger inntil lokalitet 68 Sandheim - Toppen, og bør ses i sammenheng med denne lokaliteten.

Observatør: H. Bratli

68 Sandheim - Toppen

Skog: Rik edelløvskog (F01)

Verdi: B

Areal (daa): 166

Lokaliteten strekker seg i sørvestvendt skråning fra Sandheim opp mot Toppen. Rik og frodig lågurtskog er den dominerende skogtypen, men også fattige, tørre og blokkrike furudominerte typer finnes. Deler av skogen er tidligere kulturpåvirket og det ble observert rester etter steinrøyser og gamle steingjerder. Stedvis er skogbildet åpent med innslag av mye hassel. I nord er området nokså blokkrikt, med enkelte små skrenter. Her er det mye lind og ask og en del hassel. I sør inngår noe til dels storvokst eik på grunnlendt mark og knauser. Det er svært mye blåveis i området. Mot toppen finnes sigevannspåvirkede partier i grunne forsenkninger og over svaberg. I grunnen finnes skjellsandforekomster som gir overrissing av baserikt sigevann. Her er floraen artsrik, med flere basekrevende og lokalt eller regionalt sjeldne arter. Av arter kan nevnes vill-lin, hjertegras, storblåfjær, fingerstarr, firblad, skogsvinerot og blåknapp. Vegetasjonen er nokså spesiell med kalkindikatorer side om side med surbunnsarter som smalsyre, smørbukk og røsslyng. Stedvis finnes kantkrattarter som åkermåne, bergmynte, kransmynte og berberiss. Spredt finnes også litt barlind. På berg vokser putevrimose, som er noe kalkkrevende. Mosefloraen i skogbunnen er også rik med blant annet krusfagermose og bakketujamose. Deler av skogen er hogd, og den er generelt påvirket, men disse partiene tas med på grunn av den rike floraen som fortsatt finnes i undervegetasjonen. På sikt vil eldre skog kunne etableres. Flekkvis er skogen gammel. Skogsområdet er variert og har spesiell flora og vegetasjon som bør ivaretas. På vestsida av lokaliteten ligger en liten dam (lokalitet 67).

Observatør: H. Bratli

Litteratur: Langdalen & Kilander (1976), Fylkesmannen i Oslo og Akershus (1990).

69 Ved steinbruddet N for Nordre Spro brygge

Rasmark, berg og kantkratt (under skoggrensa): Kantkratt

Verdi: B

Areal (daa): 16

Inneklemmt mellom steinbrudd nord for Nordre Spro brygge ligger et område med artsrike kantkratt, bergknauser og tørrbakkeelementer. I østre del går vegetasjonen over i frodig edelløvskog, hvor ask, alm, lind, og lønn inngår i tresjiktet. Kantkrattene preges av blant annet rosearter, blant annet steinnype og brusknype. Floraen er artsrik med flere kravfulle arter. Blant annet er det mye bergmynte, for uten arter som kantkonvall, kyståkermåne, blodstorkenebb, prikkperikum, fingerstarr, blåveis og firblad. Funnet av kyståkermåne er interessant, da denne kystarten er sjelden i regionen. Det foreligger kun opplysninger om tre eldre innsamlinger i Oslo og Bærum, og to av nyere dato fra Frogn (Stabbetorp et al. 1990-96).

Området Fagerstrand - Spro blir nevnt som en interessant insektlokalitet av Hanssen & Hansen (1998). Særlig er det funnet mange rødlistede sommerfugler, men det antas at mange av disse er forsvunnet på grunn av nedbygging og området gis derfor lav verneverdi i Oslofjordverneplanen. Likevel er det grunn til å være oppmerksom på forekomstene, da det kan tenkes de mest interessante insekthabitatene nettopp er slike restområder, som

denne lokaliteten.

Observatør: H. Bratli

Litteratur: Stabbetorp et al. (1990-96), Hanssen & Hansen (1998).

70 Vest for Sprodammen

Skog: Annen type skog (F98)

Verdi: C

Areal (daa): 4

Lokaliteten omfatter en hogstpåvirket liten skoglokalitet på vestsiden av veien ved Sprodammen. Her er det rik flora i undervegetasjonen, mens den tidligere frodige skogen er tilplantet med gran. Trolig har det opprinnelig vært innslag av svartorskog i området. Lokaliteten er tatt med på grunn av forekomst av barlind, sanikkel, blåveis, kransmynte, mye firblad og nattfiol, men må sies å ha lav lokal verdi.

Observatør: H. Bratli

71 Mellom Temsen og Nydammen

Skog: Annen type skog (F98)

Verdi: C

Areal (daa): 28

Lokaliteten omfatter et variert skogsområde mellom Temsen og Nydammen. Terrenget er kupert med små kløfter og koller, og det er rikelig med mosedekte bergvegger. Skogen er variert med blant annet delvis tilplantet svartorsumpskog, hagemarkpreget løvskog, lågurtskog med gran og fattigere furuskog på kollene. I tresjiktet inngår blant annet svartor, hassel, gammel osp, og gammel eik. Stedvis er det rikere flora med sanikkel, fingerstarr, hengeaks, skogsalat og blåveis. Spredt finnes også noe barlind.

Observatør: H. Bratli

Litteratur: Langdalen & Kilander (1976), Fylkesmannen i Oslo og Akershus (1990).

72 Sandbakke

Skog: Rik edelløvskog (F01)

Verdi: C

Areal (daa): 9

I en bratt og sørvestvendt, trang kløft langs bekken ved Sandbakke, på vestsiden av hovedveien, ligger et lite område med rik edelløvskog i blanding med lågurtskog. Langs bekken finnes også fragmenter med svartorskog. I tresjiktet inngår lind, ask, lønn og hassel. Også grov osp med spettehull ble observert. Lokaliteten er generelt tørr og solrik, stedvis med rasmarkpreg og det mye lind. Ellers finnes berberiss, blåveis, hengeaks, skogsalat og mye snerprørkvein.

Observatør: H. Bratli

73 Høybråten vestre

Kulturlandskap: Store gamle trær (D12)

Verdi: C

Areal (daa): 1

I hagen ved Høybråten vestre står en stor gammel eik. Denne eika er ikke nærmere undersøkt, men slike trær kan ha både rik insektfauna og kryptogamflora.

Observatør: H. Bratli

Litteratur: Langdalen & Kilander (1976), Fylkesmannen i Oslo og Akershus (1990).

74 Øst for Høybråten østre

Rasmark, berg og kantkratt (under skoggrensa): Sørvendte

Verdi: C

Areal (daa): 3

Lokaliteten ligger i et nedlagt lite feltspatbrudd. Gjennom bruddet passerer en bekk, som danner en liten foss innerst i bruddet. Dette medfører høy luftfuktighet, og det er rik moseflora på bergveggene, med kravfulle arter som putevrimose, puteplanmose og saglommemose. Ellers ble blant annet blåveis, fingerstarr og markjorbær funnet. Området må sies å ha lav lokal verdi.

Observatør: H. Bratli

Litteratur: Langdalen & Kilander (1976), Fylkesmannen i Oslo og Akershus (1990).

75 N-spissen av Kavringen

Rasmark, berg og kantkratt (under skoggrensa): Kantkratt

Verdi: B

Areal (daa): 4

På nordspissen av Kavringen ligger et lite område med kalktørrenger i veksling med artsrike kantkratt og kalkrike strandberg. Floraen er rik, men påvirkes av nærliggende båtslipp og bebyggelse. Det er hagepreg i deler av lokaliteten, men spesielt mot nord er vegetasjonen relativt lite påvirket. Floraen er typisk for kalkøyene innerst i Oslofjorden, hvor en lang rekke sjeldne kalkkrevende og varmekjære arter forekommer. Av dette floraelementet kan nevnes nakkebær, knollmjørdurt, aksveronika, hjorterot og markmalurt. Vi finner også arter som marianøkleblom, trådrapp, berberis, bergskrinneblom, blodstorkenebb, prikkperikum, bakkemynte, dunkjempe, dvergmispel, dunhavre og kantkonvall. På bergene finnes også rik mose- og lavflora med putevrimose og krypsilkemose. Spredt inngår noe lønn, lind, morell og einer. Bjureke (2002) har nylig gjennomført en botanisk undersøkelse av lokaliteten. Hun fant til sammen 91 arter, blant annet krattalant, trefingersildre og bakkefiol, foruten de tidligere nevnte artene, og hun gir området høy lokal botanisk verdi.

Observatør: H. Bratli

Litteratur: Bjureke (2002).

76 Linneflauet

Skog: Rik edelløvskog (F01)

Verdi: C

Areal (daa): 5

Langs stien ned den vestvendte lia mot Kavringen brygge ligger en åpen kantpreget edelløvskog (figur 13). Lokaliteten ligger bratt og utilgjengelig til. Her finnes åpne kantsamfunn med kantkonvall, dvergmispel, bergskrinneblom og blodstorknebb. På lite dypere jord dominerer lindeskog. Enkelte av trærne er gamle. Floraen består av arter som alperips, fingerstarr, geitved, engfiol og berberis. Lokaliteten er noe påvirket av stien og bebyggelsen, men er generelt lite utsatt på grunn av det bratte terrenget.

Observatør: H. Bratli

Litteratur: Fylkesmannen i Oslo og Akershus (1990), Langdalen & Kilander (1976).

Figur 13. Edelløvskog i Linneflauet.

77 Flaskebekkveien

Kulturlandskap: Artsrike veikanter (D03)

Verdi: C

Areal (daa): 5

Lokaliteten består av en forekomst med den regionalt sjeldne arten ramsløk. Arten står i veikanten over en strekning på 2-300 meter. Her vokser også de naturaliserte artene rød lungeurt og gulltvetann. Det er usikkert om arten opptrer spontant her, da arten vanligvis forekommer i skog. Det kan også tenkes at den har spredd seg fra en villahage. Den har en forekomst til i Nesodden, i skogen den rike skogen på østsiden av Rognskjærdammen (lokalitet 10). Ut over det har den i Oslo og Akershus kun en håndfull lokaliteter.

Observatør: H. Bratli

78 Blylaget brygge – Linaro

Rasmark, berg og kantkratt (under skoggrensa): Kantkratt

Verdi: B

Areal (daa): 14

Floraen i dette strandområdet er artsrik med blant annet den sjeldne basekrevende og varmekjære arten knollmjødurt. Ellers finnes kantkratt- og tørrengarter som gulmaure, mye dunkjempe, blodstorkenebb, åkermåne, kantkonvall, flekkgrisøre, vill-løk, gjeldkarve, knoppurt, geitved, marianøklebånd og berberis, for å nevne noen. Spredt står det noe småvokst ask, lønn og furu. Nede ved stranda finnes fragmenter av strandenger med blant annet strandrug, rødsvingel, strandvortemelk, strandkjempe, strandnellik og gåsemure. Lokaliteten er noe påvirket av friluftsliv og bebyggelse.

Observatør: H. Bratli

79 Nord for Bomansvik brygge

Rasmark, berg og kantkratt (under skoggrensa): Kantkratt

Verdi: B

Areal (daa): 5

Nord for Bomansvik brygge ligger en liten lokalitet med kantkratt, som går over i svaberg og strandengfragmenter mot fjorden og åpen edelløvskog i lia ovenfor. I overgangen mellom kratt og svaberg finnes den rødlistede arten hartmanstarr (DC). Den vokser i sigevannspåvirkede sprekker og forsenkninger mellom bergene, helt i kanten av kyststien. Trolig er slitasje fra friluftsliv lite problematisk foreløpig, men forekomsten bør holdes under oppsikt. Ut over dette finnes flere tørrbakke-, kant- og edelløvskogsarter som vill-lin, blodstorkenebb, berberis, geitved, blåveis, fingerstarr, hagtorn, rognasal og gulmaure. Langs stranda vokser strandplanter som strandkjempe og havstarr. I tresjiktet inngår blant annet lønn, furu, ask, eik og selje.

Observatør: H. Bratli

80 Skjærløkka

Skog: Rik edelløvskog (F01)

Verdi: C

Areal (daa): 11

I lia vest for friområdet ved Skjærløkka ligger et lite område med rik edelløvskog i blanding med noe lågurtskog. Skogen er generelt ung og påvirket, og det finnes lite død ved. Edelløvtrærne svartor, ask, hassel, lønn og sommerek inngår i tresjiktet. Storlind ble også registrert her, for første gang i kommunen. I Norge finnes den naturlig kun i Østfold. Arten står på rødlista som sårbar, men forekomsten i Nesodden skyldes nok spredning fra villahage. Floraen for øvrig er middels rik med blant annet lakrismjelt, fingerstarr, blåveis, vivendel og skogsalat. Lokaliteten har relativt lav lokal verdi på grunn av sterk menneskelig påvirkning.

Observatør: H. Bratli

Litteratur: Fylkesmannen i Oslo og Akershus (1990).

81 Sør for Sørby brygge

Rasmark, berg og kantkratt (under skoggrensa): Kantkratt

Verdi: C

Areal (daa): 2

Retts sør for Sørby brygge, langs en liten bekk helt nede ved fjorden, ligger en liten lokalitet med artsrike kantkratt. Spredt finnes også noe lind, lønn, eik og rogn. Ellers inngår flere kravfulle arter, først og fremst den sjeldne arten knollmjødurt. Av andre arter kan nevnes blåveis, bakkemynte, lodnebregne, kantkonvall, gulmaure, knegras, fingerstarr, svartburkne og kornstarr. På berg vokser den noe kalkkrevende mosen putevrimose. Lokaliteten er svært liten og ligger inneklemt mellom hogstpåvirket skog og villahage. Naturverdiene blir også redusert av en del spor etter ferdsel, slik at området må sies å ha lav lokal verdi.

Observatør: H. Bratli

82 Ved Nesodden kirke

Kulturlandskap: Artsrike veikanter (D03)

Verdi: B

Areal (daa): 1

Langs grusveien rett ved Nesodden kirke ligger en bergknaus med artsrik kant- og knausflora. På toppen av knausen har vegetasjonen tørrbakke- og tørrengpreg, men det er verken beiting eller slått i lokaliteten i dag. Den sjeldne arten knollmjødurt finnes her, sammen med en lang rekke andre tørrbakke- og kantkrattarter. Her kan nevnes blåveis, nyresildre, markjordbær, knollerteknapp, blodstorkenebb, firkantperikum, tveskjeggveronika, skogsalat, knoppurt, gulmaure, dunhavre og kantkonvall. Litt hassel og eik finnes også. Lokaliteten er liten og ligger utsatt til mellom veien og gården, men er svært artsrik tross sitt beskjedne areal. Den bør ses i sammenheng med beiter og skog i lokalitet 83 og 84.

Observatør: H. Bratli

83 NØ for Nesodden kirke

Kulturlandskap: Naturbeitemark (D04)

Verdi: C

Areal (daa): 9

Nordøst for Nesodden kirke, nord for grusveien og i tilknytning til edelløvs skogen i lokalitet 84, ligger et hestebeite i slak østvendt skråning. Beitemarka er delvis tresatt med blant annet eik, alm og ask. I øvre del er lokaliteten grunnlendt og tørr. Her finnes en del bergknauser og det er en god del rose- og einerkratt. Dette øker variasjonen i området, som for øvrig inneholder middels rik flora. Av arter kan nevnes blåveis, firkantperikum, blåklokke, jonsokkoll, markjordbær, gjeldkarve, knollerteknapp, legeberonika, rødknapp, bleikstarr og prikkperikum. På bergknausene finnes typiske arter som småsyre, tjærebloom og vårskrinneblom. I flatere mer næringsrike og fuktige partier blir floraen artsfattigere og mer ensartet. Her kommer arter som glattveronika, tunrapp, hvitkløver og balderbrå inn. Lokaliteten bør ses i sammenheng med skogen i lokalitet 84, og den artsrike floraen i lokalitet 82.

Observatør: H. Bratli

84 Øst for Nesodden kirke

Skog: Rik edelløvs skog (F01)

Verdi: B

Areal (daa): 39

Området består av frodig edelløvs skog langs bekken øst for Nesodden kirke. Stedvis er skogen beitepåvirka, og den bærer også preg av hogst enkelte steder. I nedre del er det hogd helt inntil lokaliteten på sørsiden av bekken. Skogen varierer fra frodige og fuktige gråor-heggeskogspartier til mer tørr hagemarkspregede alm/lindeskog og lågurtskog med storvokst gran. Delvis ligger lokaliteten i en trang kløft langs bekken. I øvre del finnes en gammel eik. I de frodige partiene inngår arter som firblad, skogsvinerot og strutseving. I den hagemarkspregede delen inngår mye stor og grov eik, foruten stor lind, hassel, svartor og en god del osp. Noe gran og furu finnes også. Ellers er det mye blåveis og trollbær, marianøkleblom, fingerstarr, brunrot, korsved og vivendel. Den sjeldne arten knollmjødurt er også registrert. Helt i øst ved veien er det også tatt med et lite parti med kantkrattpregede vegetasjon. Her finnes blant annet lakrismjelt, dvergmispel, bergskrinneblom og blåfjær. Området har også et rikt fugleliv (Norsk ornitologisk forening 1999).

Observatør: H. Bratli

Litteratur: Langdalen & Kilander (1976), Fylkesmannen i Oslo og Akershus (1990), Norsk ornitologisk forening (1999).

85 Ommen

Skog: Rik edelløvskog (F01)

Verdi: A

Areal (daa): 45

I den bratte, vestvendte skråninga ved Ommen ligger en lokalitet med lindeskog på relativt grunnlendt og blokkrikt underlag. Trærne er til dels store og gamle. Også gammel og meget grov hengebjørk preger skogen. Spredt finnes i tillegg hassel, alm, ask og spisslønn, særlig i den nedre delen. Floraen er rik med arter som blåveis, fingerstarr, hengeaks, vårerteknapp, svarterteknapp, skogsalat, brunrot, trollbær, leddved og korsved. Flere er lokalt til regionalt interessante. Helt nederst finnes en liten forsenkning med sumpvegetasjon. Det foreligger innsamlinger i herbariet ved Botanisk museum i Oslo av sumpartene langstarr og kjempepiggnapp. Trolig stammer disse funnene fra dette partiet. Det finnes også eldre belegg av den rødlistede arten bråtestorkenebb (R). På berg vokser svartburkne. I overgangen mot strandbergene på Ommen kommer arter som blodstorkenebb, dunhavre og smalkjempe inn. Selve strandbergene er imidlertid nokså artsfattige og er ikke inkludert.

I øvre del går skogen over i furuskog med en visst oseanisk preg. Mosene storstylte og blåmose ble registrert her. Dette er suboseanisk arter, hvor særlig storstylte er nokså sjelden på Østlandet. Det oseaniske preget forsterkes av at flere moser og lav med kystutbredelse er funnet, som skjørblæremose, ryemose og blyhinnelav. Dette er arter med en nokså begrenset utbredelse på Østlandet. Furuskogen i overkant av lokaliteten og nordover ble ikke undersøkt, men det er sannsynlig at relativt naturnær, potensielt viktig furuskog finnes her. Det er lite død ved i edelløvskogen, og det ble observert at rydding av døde trær er foretatt. Det anbefales at de døde trærne ikke blir tatt vekk, da dette er viktige levesteder for blant annet insekter, sopp og moser. Videre anbefales det at man tar mest mulig hensyn til skogen ved tilrettelegging for friluftaktivitet. Stier og lignende bør f.eks. ikke opparbeides mer enn i dag.

Observatør: H. Bratli

Litteratur: Fylkesmannen i Oslo og Akershus (1990).

86 Nord for Bommenveien

Skog: Rikere sumpskog (F06)

Verdi: C

Areal (daa): 12

Området består av flere rike skogtyper som lågurtskog og edelløvskog i blanding med fattigere furuskog på knauser. I tresjiktet finnes hassel, svartor, og ask, foruten furu og gran. Spredt finnes middels gammel eik. Det er en del nattfiol i lokaliteten, foruten blåveis, hengeaks, dunhavre, skogfiol, leddved, korsved og jonsokkoll. I fuktige forsengkninger, overrislede grunne partier og langs en liten bekk finnes arter som kornstarr, blåknapp og fredløs. Langs veien inngår også artsrik kantvegetasjon med storblåfjær, blodstorkenebb, rundskolm og gressløk (forvilla), foruten mer typisk knausvegetasjon på sure berg med småsyre, engtjæreblom, smørbukk, stemorsblom og småbergknapp. Området har en variert og artsrik vegetasjon på et lite areal, men er generelt nokså påvirket. Det har derfor relativt lav lokal verdi.

Observatør: H. Bratli

87 Bleksli

Kulturlandskap: Store gamle trær (D12)

Verdi: C

Areal (daa): 2

Langs stien ned til Bleksli og i en liten skrent bak husene finnes et lite område med store, gamle aske- og lønnetrær. Også hassel og stor osp finnes. I ospa hekker kvinand årvisst (minst seks år på rad i følge grunneier). På trærne finnes rikbarksarter med moser og lav, blant annet ekornmose, gulbånd, putehårstjerne, grynvrenge og bleiktjafs. Trærne står delvis i kanten på tunet, delvis i blokkrik skrent. Også karplantefloraen er middels rik med marianøkleblom, tårnurt, prestekrage, trollbær, tveskjeggveronika og markjordbær.

Observatør: H. Bratli

Litteratur: Langdalen & Kilander (1976), Fylkesmannen i Oslo og Akershus (1990).

88 Oremyrdalen

Skog: Rik edelløvskog (F01)

Verdi: B

Areal (daa): 26

Langs bekken i Oremyrdalen ned mot Blekslitjern ligger et lite parti med frodig edelløvskog. Skogen er sterkt påvirket av skogsdrift og pr i dag er det mye ung løvskog etter hogst av gran. Fra Oremyr, som er en grøfta og tilplanta myr, og ned mot tjernet er det en smal sone langs bekken med rik vegetasjon i for øvrig ung skog. Her finnes arter som blåveis, skogsvinerot, strutseving (stedvis dominerende langs bekken), trollbær og snerprørkvein. Nederst mot Blekslitjern vider kløfta seg ut og skogen blir noe mindre hogstpåvirket. Her finnes frodig or-askeskog med mye skogsvingel, blåveis, tannrot, trollbær, skogstjerneblom, broddtelg og firblad. Flere av disse er relativt sjeldne i regionen. I tresjiktet finner vi lind, hassel, gran, svartor, ask og eik. Trærne er stort sett unge, men noe større ask finnes. Svartor kommer inn nærmest vannet og vi finner svartor-strandskogsfragmenter med fredløs og klourt. Mosefloraen på bakken og bergveggene er rik, blant annet med krusfagermose og rosettmose. Lokaliteten er generelt for sterkt hogstpåvirket til å oppnå høyeste naturverdi, men ved restaurering (unntak av hogst, uttak av bartrær) vil området en gang i framtiden stå fram som et frodig, artsrikt og variert edelløvskogsområde i skrenten, og på fuktig mark langs bekken.

Observatør: H. Bratli

Litteratur: Langdalen & Kilander (1976), Fylkesmannen i Oslo og Akershus (1990).

89 Sørstrand på Ommen

Kulturlandskap: Annen type kulturmark (D98)

Verdi: C

Areal (daa): 1

Nær stranda ved huset på Sørstrand sør på Ommen finnes en forekomst med den sjeldne arten svalerot. Den er trolig forvilla fra hager opprinnelig og vokser i følge Lid & Lid (1994) i kratt på kalkgrunn noen få steder i Oslo og et sted i Drammen. Den er foreslått som sjelden på den nasjonale rødlista. Populasjonen står nokså tett og enerådende over et areal på ca. 25 x 25 m, delvis i mektige skjellforekomster, sammen med arter som tjæreblom, svartburkne og olavskjegg (på berg), vinterkarse, berggull og blodstorkenebb.

Observatør: H. Bratli

90 Fjell

Kulturlandskap: Store gamle trær (D12)

Verdi: C

Areal (daa): 2

På tunet ved gården Fjell står en meget stor og gammel ask og en stor eik. Trærne er blant de største av sitt slag i kommunen. På trærne finnes enkelte rikbarksarter med moser og lav.

Observatør: H. Bratli

91 Husbergøya

Andre viktige områder: Andre viktige områder (H01)

Verdi: A

Areal (daa): 50

Husbergøya tilhører de kalkrike bergartene fra kambrosilur i Oslofeltet. Kalkøyene i indre Oslofjord har en uvanlig rik flora og fauna med mange arter som har sine viktigste forekomster i landet her. Husbergøya er tradisjonelt dårligere undersøkt enn flere av de andre mer berømte øyene, fordi den ikke har båtforbindelse. Dette er imidlertid en fordel da slitasjen fra friluftslivet blir mindre. På store deler av øya er det derfor lite slitt, opprinnelig kalkflora. Husbergøya er relativt høy, med en marker brattskrent som stuper rett i fjorden på vestsida. Vegetasjonen preges av åpne typer; strandberg, tørrenger og tørrbakker og kantkratt. Særlig på øst, sør,- og vestsiden er det store områder med fine soneringer av kantkratt, tørreng- og tørrbergvegetasjon ut mot strandbergene helt nede ved fjorden. Fragmenter av strandeng-vegetasjon finnes også. På toppen, rundt husene og ned mot brygga finnes noe kalkfuruskog og edelløvskog. Ved brygga og rundt husene er vegetasjonen mer ruderatpreget.

Floraen på øya er undersøkt av Bjureke (2002). Hun fant til sammen 218 karplantearter på øya. En fullstendig artsliste gis ikke her, men viktige arter er blant annet aksveronika, knollmjørdurt, hjorterot, blåfjær, maria nøkleblom, åkermåne, krattsøleie, dragehode, vårmarihand, osløløvetann, slåpetorn, blodstorkenebb, villeple, blåveis, bakketimian og

markmalurt. Den rødlistede arten osloasal (R) vokser i den bratte vestslorenten. Også bråtestorkenebb (R) er tidligere funnet på Husbergøya. På den nordre delen og på Kalven finnes smånøkkel, dragehode, trefingersildre og oslosildre. Det er i de mest opprinnelige naturtypene de viktigste forekomstene ligger, men også ved brygga finnes rik flora på forstyrret mark.

På sørspissen er fuglelivet rikt. Både grågås, kanadagås og hvitkinngås bruker området. Nokså spesielt er forekomsten av noen fuglegjødslerte, ruderatpregete "guanofunn" på sørspissen. Her finner vi mye strisennep, tevkarse, småstorkenebb og åkersvineblom sammen med den opprinnelige kalkfloraen med grådodre, nikkemelle, markmalurt, hvit bergknapp, aksveronika m.m. Øya er vurdert samlet selv om de mer hagepregete områdene rundt husene og de forstyrrede habitatene ved brygga har minst interesse. Trolig er det mye mer å finne på øya av mindre godt undersøkte artsgrupper, som insekter, og "laverstående" planter og sopp. I lagsammenheng peker vestslorenten seg ut som potensielt interessant. Bjureke (2002) gir øya høy regional verdi. Hun peker på at den er lite berørt av hyttebygging og ferdsel, som gir en mer intakt flora og vegetasjon over store deler av øya. Mulige påvirkninger av økt ferdsel bør derfor vurderes nøye, og øya bør skjermes mot hyttebygging. Husbergøya er for øvrig nevnt i verneplan for våtmarker som "lite verneverdig" (Fylkesmannen i Oslo og Akershus 1987).

Observatør: H. Bratli, O. Stabbetorp, K. Bjureke

Litteratur: Langdalen & Kilander (1976), Fylkesmannen i Oslo og Akershus (1987), Fylkesmannen i Oslo og Akershus (1990), Andersen & Bergan (1992), Bjureke (2002).

92 Nordre Skjærholmen

Kulturlandskap: Kalkrike enger (D08)

Verdi: A

Areal (daa): 17

Nordre Skjærholmen er en lav holme som tilhører de kalkrike bergartene i Oslofeltet. Øya er en viktig hekkeplass for sjøfugl, og er omtalt av Fylkesmannen i Oslo og Akershus (1987) som lokalt verneverdig. Både kanadagås og snøgås hekker på holmen (Andersen & Bergan 1992). Det finnes typisk kalkrik flora på øya, med flere sjeldne kalkarter (Bjureke 2002). Hun beskriver vegetasjonen som tørreng- og bergknappsamfunn stedvis med sterkt fuglegjødslert "guanopreg", blant annet med strisennep. Av arter framheves murburkne, krattalant, vill gullrot og steinstorkenebb. Fra tidligere foreligger innsamlinger ved Botanisk museum i Oslo av blant annet grådodre, asparges, knollmjødur, hjorterot, aksveronika og bakkefiol. Spesielt er også en forekomst med filtryllik, som i regionen tidligere kun er kjent fra Malmøykalven. Øya omfattes av verneplan for Oslofjorden, hvor den gis middels verneverdi.

Observatør: O. Stabbetorp, K. Bjureke

Litteratur: Fylkesmannen i Oslo og Akershus (1987), Andersen & Bergan (1992), Bjureke (2002).

93 Søndre Skjærholmen

Kulturlandskap: Kalkrike enger (D08)

Verdi: A

Areal (daa): 36

Søndre Skjærholmen tilhører de kalkrike bergartene i Oslofeltet. Også denne øya er viktig hekkeplass for sjøfugl, og den er omtalt av Fylkesmannen i Oslo og Akershus (1987) som lokalt verneverdig. Kanadagås og hvitkinngås benytter øya. Bjureke (2002) undersøkte floraen i 2001, og fant til sammen 138 arter. Øya er lav og huser først og fremst tørreng- og bergknappsamfunn. Ellers finnes typisk kalkflora med blant annet krattalant og smånøkkel. Sjeldne strandplanter som tusengylden (DC) og saftmelde har tidligere vært registrert. Vært å merke seg er også filtryllik og strandkål. I en dam kommer brønnkarse, flikbrønsl, paddesiv og pollsivaks inn. På grunn av det tette fuglelivet opptrer også en spesiell fuglegjødsepreget flora med arter som stankkarse, strisennep, grådodre og småstorkenebb. Øya har høy lokal verdi (Bjureke 2002).

Observatør: O. Stabbetorp, K. Bjureke

Litteratur: Langdalen & Kilander (1976), Fylkesmannen i Oslo og Akershus (1987), Fylkesmannen i Oslo og Akershus (1990), Bjureke (2002).

94 Langøyene

Andre viktige områder: Andre viktige områder (H01)

Verdi: A

Areal (daa): 331

Langøyene består av to kalkøyer forbundet med en grasdekt fylling. Øya er en populær badeplass og den er mye besøkt i forbindelse med ulike friluftaktiviteter. Denne aktiviteten er konsentrert omkring gressarealene på midtpartiet og den nordre delen som benyttes til campingliv. Her er det en del slitasje på den opprinnelige vegetasjonen. Floraen er undersøkt av Bjureke (2002). Hun fant til sammen 287 arter, men det høye antallet kan til en viss grad tilskrives de mange ruderatartene som er funnet på fyllinga mellom øyene. Vegetasjonen på øya er typisk for de kalkrike øyene i indre Oslofjord med rike strandberg, tørrenger, tørrbakker og kantkratt. Det finnes også edelløvsog og kalkfurusog og små partier med strandengvegetasjon. Floraen er rik med flere karakterarter for den rike floraen på kalken i Oslofeltet. Eksempler er oslosildre, stjernetistel, dragehode, knollmjødurt, smaltimotei og krattsolie. De rødlistede artene liguster (DC) og bråtestorkenebb (R) er også registrert. Det samme gjelder den rødlistede soppen småjordstjerne (DC). Lungs stranda finnes strandkål, og de sjeldne artene saftmelde og sodaurt ble registrert tidlig på 1900-tallet. Det er for øvrig fra tidligere registrert en lang rekke spesielle ruderatplanter fortrinnsvis på fyllinga på midtpartiet, men mange av disse er nå utgått.

Øya er sporadisk undersøkt med hensyn til insekter (Hanssen & Hansen 1998), og den blir antatt å ha middels verneverdi. Lønnebukk (DC) er en rødlistet art som i Norge kun er kjent fra indre Oslofjord. Ellers er de rødlistede billene *Leioderus kollari* (DC), *Simo horticornis* (DM) og *Baris artemisiae* (DC) registrert. For *Simo horticornis* er dette den eneste kjente norske forekomsten. Øya har store naturfaglige verdier til tross for at den er utsatt for slitasje. Det er grunn til å tro det også finnes interessante forekomster av andre

artsgrupper som lav og moser på øyene. Blant annet er de meget sjeldne kalkkrevende skorpelavene *Squamarina cartilaginea* og *S. degelii* funnet.

Litteratur: Fylkesmannen i Oslo og Akershus (1990), Hanssen & Hansen (1998), Bjureke (2002).

95 Ildjernet

Andre viktige områder: Andre viktige områder (H01)

Verdi: A

Areal (daa): 161

Ildjernet er en kalkøy som ligger på vestsiden av Nesodden. Øya er sterkt påvirket av hyttebebyggelse, men spredt finnes rik flora typiske for de kalkrike øyene i indre Oslofjord. Flere interessante arter er registrert på Ildjernet, men øya har inntil Bjurekes registreringer i 2001 ikke vært gjenstand for detaljerte rapportering av flora (Bjureke 2002). Foruten grøntområder og hyttebebyggelse finnes kalkfurskog, tørrenger, bergknappsamfunn og et strandeng/strandsumpområde. Den rødlistede arten liguster (DC) er tidligere registrert. Ellers finnes de sjeldne artene saftmelde, fjæresalturt, strandrisp og strandkjeks i strandenga nord for båtbygga. Denne enda antas å ha regional verdi (Bjureke 2002). Blant andre interessante arter som har blitt registrert på øye er hjertegras, tornbeinurt, smånøkkel, smaltimotei, osloløvetann, bakkefiol og trefingersildre. I kalkfurskogen finnes rødflangre, blåveis og marianøkkelblom. Til sammen 241 arter ble observert av Bjureke (2002). Det er trolig et stort potensial for å finne forekomster med arter i tradisjonelt dårligere undersøkte artsgrupper på øya, som insekter, sopp, lav og moser. Øya er avgrenset i sin helhet, men de viktigste områdene er de som er minst berørt av menneskelig aktivitet.

Litteratur: Langdalen & Kilander (1976), Bjureke (2002).

96 Landsteilene

Kyst og havstrand: Sandstrender (G04)

Verdi: C

Areal (daa): 14

Landsteilene er den øya som ligger nærmest land av øyene på Steilene. Øya står i forbindelse med Persteilene ved en kunstig anlagt fylling. Den er sterkt preget av menneskelig aktivitet. Store deler består av opparbeidet areal, brygger og hus. Rundt mesteparten av øya er det opprinnelige kalkrike svaberg og steinstrand. Innenfor er det bygd opp betongmur og fylt igjen med grus og sand. Denne grussletta dekker store deler av øya, men spredt stikker den opprinnelige berggrunnen opp. Dette medfører en blanding av ruderatvegetasjon og opprinnelig kalkkrevende vegetasjon (som også finnes på det opparbeidete arealet). Langs stranda vokser strandkål et par steder, blant annet sammen med strandreddik. Ellers finnes blant annet markmalurt, ormehode, aksveronika, rødkjeks, rundskolm, hjorterot, flatrapp, markkarse, nakkebær, strandkjeks, strandløk og tevkarse. Floren på øya er undersøkt av Bjureke (2002). Landsteilene inngår i øygruppa Steilene, som alle består av kalkrike bergarter og som samlet har høy naturverdi, men den sterkt påvirkede Landsteilene kan isolert sett ikke sies å ha mer en lokal verdi. Steilene nevnes

også som en regionalt til lokalt verneverdig lokalitet for fugl (Fylkesmannen i Oslo og Akershus 1987). Lokaliteten er klassifisert som sandstrand på bakgrunn av verdifulle steinstrandpartier.

Observatør: K. Bjureke, H. Bratli.

Litteratur: Langdalen & Kilander (1976), Fylkesmannen i Oslo og Akershus (1987), Fylkesmannen i Oslo og Akershus (1990), Bjureke (2002).

Figur 14. Kalkberg og tørrenger på Persteilene.

97 Persteilene

Kulturlandskap: Kalkrike enger (D08)

Verdi: A

Areal (daa): 10

På sørspissen av Persteilene ligger et område med kalkrike svaberg, tørrberg og kantkratt (figur 14). Her finnes velutviklet kalkkrevende vegetasjon med flere sjeldne arter.

Vegetasjonen består av artsrike kantkratt, kantvegetasjon, tørrenger, bergknauser og svaberg i fine soneringer ned mot fjorden. Kalkflora typisk for indre Oslofjord er fint utviklet og nokså lite slitt, men stedvis påvirkes den stedege floraen av hageflyktninger som sølvarve og gravbergknapp (Bjureke 2002). Typiske arter er nakkebær, markmalurt, aksveronika, hjorterot, knollmjødurt, nikkesmelle, blodstorkenebb og enghavre. På bergene finnes også rik kryptogamflora. Funn av den sjeldne skorpelaven *Lobothallia radiosa* indikerer at også flere sjeldne kalkkrevende og varmekjære lavararter (og moser) kan finnes ved grundigere studier. Særlig peker en stor, sørvendt skrent nedenfor husene seg ut som interessant. Funn av den sjeldne og rødlistede soppen grann styltesopp (V) er

også interessant. Den finnes på et fåtall steder i Oslo, Asker, Bærum, Vestby og Farsund (Brochmann et al. 1981).

Rik flora med mange interessant arter finnes over hele øya, men sørspissen er framhevet på grunn av de fine utformingene der, og fordi resten av øya er nokså sterkt preget av ulik menneskelig aktivitet, som forringer de botaniske verdiene. Steilene nevnes også som en regionalt til lokalt verneverdig lokalitet for fugl (Fylkesmannen i Oslo og Akershus 1987).

Observatør: K. Bjureke, H. Bratli.

Litteratur: Langdalen & Kilander (1976), Brochmann et al. (1981), Fylkesmannen i Oslo og Akershus (1987), Fylkesmannen i Oslo og Akershus (1990), Bjureke (2002).

98 Storsteilene

Kulturlandskap: Kalkrike enger (D08)

Verdi: B

Areal (daa): 34

På Storsteilene finnes områder med kalkrike svaberg, tørrberg og kantkratt. Øya er påvirket av et tankanlegg som fantes der tidligere, men partier med mer opprinnelig kalktørreng, bergknausvegetasjon, og steinstrand med driftvollvegetasjon finnes. Floraen på øya er undersøkt av Bjureke (2002), som fant 122 arter på øya. Isolert sett har Storsteilene lav botanisk verdi på grunn av påvirkningen, men samlet har hele øygruppa betydelige naturverdier. Steilene nevnes også som en regionalt til lokalt verneverdig lokalitet for fugl (Fylkesmannen i Oslo og Akershus 1987).

Litteratur: Langdalen & Kilander (1976), Fylkesmannen i Oslo og Akershus (1987), Fylkesmannen i Oslo og Akershus (1990), Bjureke (2002).

99 Fyrsteilene

Kulturlandskap: Kalkrike enger (D08)

Verdi: A

Areal (daa): 12

På Fyrsteilene finnes kalkrike svaberg, tørrberg og kantkratt med flere sjeldne arter. Hele øya er grundig undersøkt floristisk av Bjureke (2002), som til sammen fant 81 arter. Av disse kan honningkarse og hjorterot framheves. På øya finnes en del spor etter menneskelig aktivitet. Blant annet finnes et hus som kan leies av Oslofjordens Friluftsråd. Bjureke gir øya høy lokal verdi. Steilene nevnes også som en regionalt til lokalt verneverdig lokalitet for fugl (Fylkesmannen i Oslo og Akershus 1987)

Litteratur: Langdalen & Kilander (1976), Fylkesmannen i Oslo og Akershus (1987), Fylkesmannen i Oslo og Akershus (1990), Bjureke (2002).

100 Knerten

Kulturlandskap: Kalkrike enger (D08)

Verdi: A

Areal (daa): 11

Knerten er en viktig hekkelokalitet for sjøfugl (Fylkesmannen i Oslo og Akershus 1987), og holmen er vernet som sjøfuglreservat. Her finnes også velutviklet kalkkrevende bergknaus- og kantvegetasjon og tørrenger med flere interessante arter. Øya er undersøkt floristisk av Bjureke (2002), som fant 85 arter til sammen. Kalkarter som blant annet aksveronika finnes. En dam ligger også på holmen, og det er noen mindre bukter med driftvollvegetasjon. Spesielle nitrofile ruderatsamfunn lik de man finner på Husbergøya og Skjærholmene med blant annet strisennep inngår. Ellers finnes en stor bestand av strandkarse, og strandkål er registrert.

Litteratur: Langdalen & Kilander (1976), Fylkesmannen i Oslo og Akershus (1987), Fylkesmannen i Oslo og Akershus (1990), Bjureke (2002).

101 Gamle Hellvik brygge

Rasmark, berg og kantkratt (under skoggrensa): Kantkratt

Verdi: A

Areal (daa): 2

Lokaliteten omfatter et lite område med kantkratt, tørrenger og bergknauser. Her finnes rik flora med arter som knoppurt, smørbukk, bergskrinneblom, hvitbergknapp, hengeaks, gulmaure og kantkonvall. Gjenvoksing med syrin, ask, rosekratt og hundekjeks truer den rike floraen i lokaliteten, som bør skjøttes. Lokaliteten omfattes av verneplan for Oslofjorden (Verneplanutvalget for Oslofjorden 1999), hvor den gis høyeste prioritet.

Observatør: H. Bratli

Litteratur: Høiland (1988), Stabbetorp & Wesenberg (1990), Verneplanutvalget for Oslofjorden (1999).

102 Bonden

Skog: Rik edelløvskog (F01)

Verdi: B

Areal (daa): 53

Dette er en liten lindeskog i den bratte vestscrenten på nedsiden av boligfeltet på Alvørn. Lokaliteten ligger delvis på hyller, delvis i bratt terreng og i kløfter. Bekker skjærer gjennom lokaliteten og det er rikelig med bergvegger og noe blokker og rasmark. I tresjiktet inngår mye lind, til dels stor og gammel, noe grov eik og stor bjørk, lønn og osp. Det finnes også noe død løvved. Floraen er artsrik med arter som vårerteknapp, svarterteknapp, hengeaks, brunrot, tveskjeggveronika, knollerteknapp, stikkelsbær og korsved. Nederst mot fjorden hvor skogen går over i kantkratt kommer blodstorkenebb og dvergmispel inn. Lokaliteten er relativt upåvirket selv om stien ned til Bonden går gjennom den. Skogen har trolig potensial for rik insektfauna og soppflora.

Observatør: H. Bratli

Litteratur: Langdalen & Kilander (1976), Fylkesmannen i Oslo og Akershus (1990).

103 Østre Skoklefall gård

Kulturlandskap: Store gamle trær (D12)

Verdi: C

Areal (daa): 1

På en liten kolle rett nord for Østre Skoklefall gård står det en stor gammel kroneik. Slike store trær kan være viktige for mange arter med insekter, sopp, moser og lav. Epifyttfloraen på denne eika ser imidlertid ut til å være nokså fattig.

Observatør: H. Bratli

Litteratur: Langdalen & Kilander (1976), Fylkesmannen i Oslo og Akershus (1990).

104 Solberg

Kulturlandskap: Hagemark (D05)

Verdi: B

Areal (daa): 37

På tunet på Solberg gård står flere gamle trær, mest eik, men også en meget stor ask. På asken vokser den relativt sjeldne skorpelaven bleikdoggnål. Ellers finnes rikbarksarter på trærne, blant annet askeragg og lindelav. På tunet vokser også lerkespore og gullstjerne. Inkludert i lokaliteten er også et parti med åpen hagemark dominert av stor eik. Her finnes blant annet en del lerkespore og blåveis. Trolig har området også rik fuglefauna. Lokaliteten ligger nær tilsvarende forekomster SV for Solberg (lokalitet 105) og ved Sørby gård og bør ses i sammenheng med disse.

Observatør: H. Bratli

Litteratur: Langdalen & Kilander (1976), Fylkesmannen i Oslo og Akershus (1990).

105 SV for Solberg

Kulturlandskap: Hagemark (D05)

Verdi: B

Areal (daa): 33

Sørvest for Solberg finnes et område med hagemark dominert av middels gammel eik. Både åkerholmer med relativt skrinne bergframspring og et gammelt gjengroende beite er inkludert i lokaliteten. Noe gammel lønn og eik forekommer. Arter som gullstjerne, hassel, hvitveis, lerkespore, blåveis og jordbær er registrert. Trolig har området også rik fuglefauna. Lokaliteten ligger nær tilsvarende forekomster ved Solberg (lokalitet 105) og ved Sørby gård og bør ses i sammenheng med disse.

Observatør: H. Bratli

106 Bratli

Skog: Rik edelløvskog (F01)

Verdi: A

Areal (daa): 8

Ved Bratli sør for Nesoddtangen ligger en forekomst med den rødlistede arten ertevikke (V). Arten finnes i halvnaturlig vegetasjon på en fritidseiendom. Eierne er informert om forekomsten og ønsker å ta vare på arten. Nærmere 30 individer over ca 10 x 15 m ble talt opp, hvorav flere var unge individer. Arten ble først samlet i området i 1834 (Høiland 1988). I Norge har den noen få forekomster rundt Oslofjorden og et lite stykke nedover langs kysten i Telemark og Agder. Kun en håndfull lokaliteter er intakte i Oslo og Akershus. Delvis på eiendommen og i bratt skrent fra tennisbanen og et stykke sørover langs veien inngår også rik edelløvskog med rasmarkpreg i lokaliteten. I tresjiktet inngår lind, hassel og spisslønn. Floraen er middels rik og typisk kantpreget med kransmynte, bergmynte, brunrot, fingerstarr, svarterteknapp, nesleklokke, fagerklokke og markjordbær. På bergvegger vokser svartburkne og krypsilkemose. Lokaliteten er inneklemt og sterkt påvirket av bebyggelse, men på grunn av topografien beholdes et visst naturlig preg.

Observatør: H. Bratli

Litteratur: Høiland (1988).

107 Søndre Hasle

Kulturlandskap: Hagemark (D05)

Verdi: A

Areal (daa): 10

Sør for S Hasle ligger to åkerholmer med hagemarkskog. I tresjiktet inngår mye eik, delvis nokså gammel, foruten ask, furu og gran. Floraen er tørrbakkepreget og middels artsrik, blant annet med gullkløver, tårnurt, kantkonvall, prestekrage, ryllik, rødknapp, gjeldkarve, sølvmyre og legeberonika. De mest interessante funnene var av den kalkrevende varmekjære arten knollmjødukt og den rødlistede kulturmarksarten solblom (DC). Sistnevnte vokser i åkerkant lengst øst i lokaliteten i gjengroende tidligere beita hagemark. Til sammen 35 rosetter over et areal på 1 x 1 m ble talt opp. Tre individer var fertile.

Observatør: H. Bratli

Litteratur

- Anon. 1999. *Brukerhåndbok for FYSAK E18*. Statens kartverk, Hønefoss.
- Andersen & Bergan 1992. *Sjøfuglregistreringer i indre Oslofjord 1992*. Fylkesmannen i Oslo og Akershus, Miljøvernavdelingen.
- Aune, B. 1993. Temperaturnormaler normalperiode 1961-1990. *Norske meteorol. Inst. Rapp. Klima* 1993: 2: 1-63.
- Bjureke, K. 2002. Registrering av botanisk mangfold på øyene i Indre Oslofjord. Nesodden og Oslo kommune. *Fylkesmannen i Oslo og Akershus, miljøvernavdelingen. Rapp.* 2002:1.
- Bolghaug & Dolmen 1996. Dammer og småtjern rundt Oslofjorden; fauna, flora og verneverdi. *NTNU Vitensk. Rapp. Zool. Ser.* 1996: 4: 1-38.
- Bratli, H. 2000. Biologisk mangfold i Ås kommune. *Norsk Inst. Jord- Skogkartlegging Rapp.* 2000: 5: 1-62.
- Bredesen & Andreassen 1992. *Fugler og naturverdier ved Røer gård, Nesodden*. Norsk ornitologisk forening avd. Oslo og Akershus.
- Bredesen 1994. *Naturkvaliteter i Sørbykogen, Nesodden kommune*. Notat til Nesodden kommune.
- Brochmann et al. 1981. Gasteromycetslekten *Tulostoma* (styltesopp) i Norge *Blyttia* 39: 201-226.
- Det sentrale utvalget for nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap. 1994. *Verdifulle kulturlandskap i Norge. Del 4. Sluttrapport fra det sentrale utvalget*. Direktoratet for naturforvaltning, Trondheim.
- Direktoratet for naturforvaltning. 1999a. Kartlegging av naturtyper - verdsetting av biologisk mangfold. *Dir. Naturforv. Håndbok* 13: 1-238.
- Direktoratet for Naturforvaltning. 1999b. Nasjonal rødliste for truede arter i Norge 1998. *Dir. Naturforv. rapport* 1999: 3: 1-161.
- Dolmen 1995. Ferskvannslokaliteter og verneverdi. *NTNU Vitensk. Rapp. Zool. Ser.* 1995: 6: 1-105.
- Elgersma, A. & Asheim, V. 1998. Landskapsregioner i Norge - landskapsbeskrivelser. *Norsk Inst. Jord- Skogkartlegging rapp.* 1998: 2: 1-61.
- Flatby 1994. *Verdifulle kulturlandskap i Oslo og Akershus*. Fylkesmannen i Oslo og Akershus, Miljøvernavdelingen.
- Flatby 1995. *Vegetasjon og flora ved Skoklefalltjern i Nesodden kommune Nesodden*. Notat til Nesodden kommune.
- Fremstad, E. 1997. Vegetasjonstyper i Norge. *NINA Temahefte* 12: 1-279.
- Førland, E. J. 1993. Nedbørnormaler normalperiode 1961-1990. *Norske meteorol. Inst. rapp. Klima* 1993: 39: 1-63.
- Fylkesmannen i Oslo og Akershus 1987. *Utkast til verneplan for våtmarker i Oslo og Akershus fylker*. Fylkesmannen i Oslo og Akershus, Miljøvernavdelingen.
- Fylkesmannen i Oslo og Akershus 1990. *Hurumprosjektet. Naturvern. Nesodden kommune*. Fylkesmannen i Oslo og Akershus, Miljøvernavdelingen.
- Hansen 1993. Status for apollosommerfugl (*Parnassius apollo*) og herosommerfugl (*Coenonympha hero*) i Norge. *NINA Utredning* 046: 1-43.
- Hanssen & Hansen 1998. Verneverdige insekthabitater. Oslofjordområdet. *NINA Oppdragsmelding* 546: 1-132.
- Hanssen et al. 1985. *Registrering av truede insektarter i gamle hule trær*. Norsk entomologisk forening, Ås.

- Haugan 1995a. Tomåsan nord. Forekomst av kontinuitetsbetinget nøkkelbiotop. *Siste Sjanse-notat* 1995: 20: 1-7.
- Haugan 1995b. Haukemyr. Forekomst av kontinuitetsbetinget nøkkelbiotop. *Siste Sjanse-notat*. 1995: 19: 1-7.
- Haugan 1995c. Grimsåsen. Forekomst av kontinuitetsbetinget nøkkelbiotop. *Siste Sjanse-notat* 1995: 22: 1-7.
- Haugan 1996a. Vestre Hokholt. Forekomst av nøkkelbiotop. *Siste Sjanse-notat* 1996: 6: 1-6.
- Haugan 1996b. Løes. Forekomst av nøkkelbiotop. *Siste Sjanse-notat* 1996: 2: 1-7.
- Haugan 1996c. Østre Høybråten, Nesodden kommune. Forekomst av kontinuitetsbetingete nøkkelbiotoper. *Siste Sjanse-notat* 1996: 3: 1-7.
- Haugen 1991. Barskog i Øst-Norge. Utkast til verneplan. *Dir. Naturforv rapport* 1999: 3: 1-162.
- Høiland 1988. *Forvaltningsplan for truede plantearter i Oslo og Akershus fylker*. Økoforsk 1988: 1-62.
- Korsmo & Svalastog 1993. Inventering av verneverdig barskog i Akershus og Oslo. *NINA Oppdragsmelding* 227: 1-128.
- Korsmo 1974. *Naturvernrådets landsplan for edellauvskogreservater i Norge. I. Østfold, Akershus, Hedmark og Oppland*. Norges landbrukshøgskole, Ås.
- Langangen 1996. Sjeldne og truede kransalger i Norge. *Blyttia* 53: 23-30.
- Langdalen & Kilander 1976. *Naturvern - Kulturvern - Friluftsliv. Oslo og Akershus. Rapport om miljøvernregistrering 1973-1975. Nesodden kommune*. Norges landbrukshøgskole, Ås.
- Lid, J. & Lid, D. T. 1994. *Norsk flora. 6 utgåve ved Reidar Elven*. Det norske samlaget, Oslo.
- Lindblad 1996. Skogområder i Øst-Norge registrert av Siste Sjanse. *NOA-rapport* 1996:1: 1-202.
- Markussen 1999. Naturfaglige registreringer i Oslo og Akershus. *Fylkesmannen i Oslo og Akershus, miljøvernnavdelingen. Rapport* 1999: 2: 1-132.
- Moen, A. 1998. *Nasjonaltlas for Norge: Vegetasjon*. Statens kartverk, Hønefoss.
- Myhr 1998. *Fuglelivet ved To gård, Nesodden*.
- Naterstad, J., Bockelie, J. F., Bockelie, T., Graversen, O., Hjelmeland, H., Larsen, B. T. & Nilsen, O. 1990. *ASKER 1814 I, berggrunnskart M 1:50 000*. Norges geologiske undersøkelse, Trondheim.
- Norsk ornitologisk forening 1995a. *Rapport om fuglelivet ved Skoklefalltjern, Nesodden*. Norsk ornitologisk forening, Nesodden.
- Norsk ornitologisk forening 1995b. *Rapport om fuglelivet ved Flaskebekkområdet, Nesodden*. Norsk ornitologisk forening, Nesodden.
- Norsk ornitologisk forening 1996a. *Rapport om fuglelivet ved Nyborgdammene, Fjellstrand i Nesodden*. Norsk ornitologisk forening, Nesodden.
- Norsk ornitologisk forening 1996b. *Rapport om fuglelivet i Berger-området, Nesodden kommune*. Norsk ornitologisk forening, Nesodden.
- Norsk ornitologisk forening 1996c. *Rapport om fuglelivet i Søndre Granerud/Hokholt-området i Nesodden kommune*. Norsk ornitologisk forening, Nesodden.
- Norsk ornitologisk forening 1997. *Rapport om fuglelivet ved Sørby gård og i Sørbykogen i Nesodden kommune*. Norsk ornitologisk forening, Nesodden.
- Norsk ornitologisk forening 1998a. *Rapport om fuglelivet i Nissedalen, Solbukta, og Slora i Frogn kommune*. Norsk ornitologisk forening, Nesodden.
- Norsk ornitologisk forening 1998b. *Guide til fuglelokaliteter i Oslo og Akershus*. Norsk Ornitologisk Forening, Avdeling Oslo og Akershus, Oslo.

- Norsk ornitologisk forening 1999. *Rapport om fuglelivet i området fra Kirkevika til Rud gård i Nesodden kommune*. Norsk ornitologisk forening, Nesodden.
- Olsvik et al. 1990. Utbredelse og vernestatus for øyestikkere på Sør- og Østlandet, med hovedvekt på forsurnings- og jordbruksområdene. *NTNU VitenskMus. Rapp. Zool. Ser.* 1990-3: 1-71.
- Samarbeidsrådet for bevaring av biologisk mangfold. 1998. Artsmangfold i Norge. Status - trusler – tiltak. *SABIMA-rapport* 1: 1-94.
- Stabbetorp & Wesenberg 1990. Hvitmure (*Potentilla rupestris*) plantet ut i Ekebergskrånninga, Oslo. *Blyttia* 48: 129-131.
- Stabbetorp et al. 1990-96. *Lokalflora for Oslo og Akershus. Foreløpig utgave, del 1-7*. Norsk botanisk forening, Østlandsavdelingen. Oslo.
- Stokland, J.N. 2000. Biologisk mangfold i Ski kommune. *Norsk Inst. Jord-Skogkartlegging Rapp.* 2000: 6: 1-120.
- Strand 1996. *Dammer i Follo*. Akershus fylkeskommune/Follorådet.
- Verneplanutvalget for Oslofjorden 1999. Vern av viktige naturområder rundt Oslofjorden og Telemarkskysten. *Utredning for Dir. Naturforv* 1999: 8: 1-274.
- Aarrestad, P.A., Brandrud, T.E., Bratli, H. & Moe, B. 2001. Skog. I: Fremstad, E. & Moen, A. (red). *Truete vegetasjonstyper i Norge. NTNU. VitenskMus. Rapp. bot. Ser.* 4: 2001: 15-44.

Vedlegg 1. Nummer, navn, areal (daa), naturtype, naturtypekode og verdivurdering for viktige områder for biologisk mangfold i Nesodden kommune.

Nr.	Navn	Areal	Naturtype	Kode	Verdi
1	Toåsen	1444	Urskog/gammelskog	F08	A
2	Røer	516	Flere typer innen	D99	A
3	Blylagsdammen	42	Dammer	E09	A
4	Krystalldammen	51	Dammer	E09	B
5	Dam på Nordstrand (Kvistemyr)	6	Dammer	E09	A
6	Vest for Kvistemyr	5	Rik edelløvsog	F01	C
7	Sørby	0,2	Dammer	E09	A
8	Engsdammen	11	Dammer	E09	C
9	Rognskjærdammen vest	9	Dammer	E09	C
10	Rognskjærdammen øst	10	Rikere sumpskog	F06	A
11	Nydammen	6	Dammer	E09	A
12	Dam ved Sunnås sykehus	1	Dammer	E09	A
13	Øst for Engsdammen	9	Rik edelløvsog	F01	C
14	Sør for Eng	4	Rik edelløvsog	F01	C
15	Sevholt dammen	12	Dammer	E09	B
16	Nord for Grøstad	12	Dammer	E09	A
17	Sørbydammen	1	Dammer	E09	A
18	Sør for S Løes	1	Dammer	E09	A
19	Kirkebøen	0,2	Dammer	E09	A
20	Heimli	2	Dammer	E09	A
21	SV for Kirkeåsen	0,2	Dammer	E09	A
22	Roås	0,1	Dammer	E09	A
23	Ellingstødtjern	22	Dammer	E09	A
24	Vardåsen	101	Urskog/gammelskog	F08	B
25	Vardåsen øst	32	Urskog/gammelskog	F08	B
26	Sør for Ravnsborgtjern	82	Urskog/gammelskog	F08	B
27	Skoklefalltjern	275	Flere typer skog	F99	B
28	Flaskebekktjernet	157	Flere typer skog	F99	C
29	Nyborgdammene	64	Flere typer skog	F99	C
30	Bergerskogen	233	Rik edelløvsog	F01	B
31	Søndre Granerud-Hokholt	320	Flere typer skog	F99	A
32	Vestre Hokholt	5	Rik edelløvsog	F01	C
33	Løes	43	Rik edelløvsog	F01	B
34	Sørby skogen	84	Rikere sumpskog	F06	B
35	Sørby gård	78	Annen type skog	F98	A
36	Oksval brygge	2	Kantkratt	B02	C
37	Haukemyr	24	Urskog/gammelskog	F08	B

Nr.	Navn	Areal	Naturtype	Kode	Verdi
38	Grimsåsen	13	Urskog/gammelskog	F08	B
39	Østre Høybråten nord	18	Urskog/gammelskog	F08	C
40	Østre Høybråten sør	6	Urskog/gammelskog	F08	B
41	To gård	94	Flere typer innen	D99	B
42	Buksedammen	9	Dammer	E09	B
43	Sprodammen	46	Dammer	E09	B
44	Nydammen S for Sprodammen	18	Dammer	E09	B
45	Torghagedammen	5	Dammer	E09	B
46	Temsen	13	Dammer	E09	B
47	Bråtedammen	42	Dammer	E09	B
48	Øst for Sprodammen	13	Rik edelløvsog	F01	C
49	Labråten	4	Rik edelløvsog	F01	C
50	Vest for Buksedammen	5	Rik edelløvsog	F01	C
51	Storerudbråten	17	Annen type skog	F98	C
52	Gaupemyrdammen	50	Dammer	E09	A
53	Persilengtjern	44	Rike kulturlandskapssjøer	E08	C
54	Fagerstrand brygge	4	Kalkrike enger	D08	C
55	Solbakken	12	Kalkrike enger	D08	B
56	Solbakken øst	21	Rik edelløvsog	F01	C
57	Lillerud NV	1	Kalkrike enger	D08	C
58	Lillerud SV	21	Rik edelløvsog	F01	C
59	Lillerud NØ	13	Kalkrike enger	D08	C
60	Kjerringbukta	14	Rik edelløvsog	F01	C
61	Humlesekken	5	Kalkrike enger	D08	C
62	Bekk	32	Rik edelløvsog	F01	C
63	Store Rud	18	Hagemark	D05	C
64	Ved Store Rud	1	Store gamle trær	D12	C
65	N for Store Rud	1	Kalkrike enger	D08	C
66	Nordre Gjølffjell	30	Rik edelløvsog	F01	C
67	Sandheim	1	Dammer	E09	C
68	Sandheim - Toppen	166	Rik edelløvsog	F01	B
69	Ved steinbruddet N for Nordre Spro brygge	16	Kantkratt	B02	B
70	Vest for Sprodammen	4	Annen type skog	F98	C
71	Mellom Temsen og Nydammen	28	Annen type skog	F98	C
72	Sandbakke	9	Rik edelløvsog	F01	C
73	Høybråten vestre	1	Store gamle trær	D12	C
74	Øst for Høybråten østre	3	Annen type	B98	C
75	N-spissen av Kavringen	4	Kantkratt	B02	B
76	Linneflauet	5	Rik edelløvsog	F01	C
77	Flaskebekkveien	5	Artsrike veikanter	D03	C

Nr.	Navn	Areal	Naturtype	Kode	Verdi
78	Blylaget brygge - Linaro	14	Kantkratt	B02	B
79	Nord for Bomansvik brygge	5	Kantkratt	B02	B
80	Skjærløkka	11	Rik edelløvskog	F01	C
81	Sør for Sørby brygge	2	Kantkratt	B02	C
82	Ved Nesodden kirke	1	Artsrike veikanter	D03	B
83	NØ for Nesodden kirke	9	Naturbeitemark	D04	C
84	Øst for Nesodden kirke	39	Rik edelløvskog	F01	B
85	Ommen	45	Rik edelløvskog	F01	A
86	Nord for Bommenveien	12	Rikere sumpskog	F06	C
87	Bleksli	2	Store gamle trær	D12	C
88	Oremyrdalen	26	Rik edelløvskog	F01	B
89	Sørstrand på Ommen	1	Annen type kulturmark	D98	C
90	Fjell	2	Store gamle trær	D12	C
91	Husbergøya	50	Kantkratt	B02	A
92	Nordre Skjærholmen	17	Kantkratt	B02	A
93	Søndre Skjærholmen	36	Kantkratt	B02	A
94	Langøyene	331	Kantkratt	B02	A
95	Ildjernet	161	Kantkratt	B02	A
96	Landsteilene	14	Kantkratt	B02	C
97	Persteilene	10	Kantkratt	B02	A
98	Storsteilene	34	Kantkratt	B02	B
99	Fyrsteilene	12	Kantkratt	B02	A
100	Knerten	11	Kantkratt	B02	A
101	Gamle Hellvik brygge	2	Kantkratt	B02	A
102	Bonden	53	Rik edelløvskog	F01	B
103	Østre Skoklefall gård	1	Store gamle trær	D12	C
104	Solberg	37	Hagemark	D05	B
105	SV for Solberg	33	Hagemark	D05	B
106	Bratli	8	Rik edelløvskog	F01	A
107	Søndre Hasle	10	Hagemark	D05	A